

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΤΑΛΟΓΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΛΑΥΡΩΝ ΑΡΙΘ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ε. ΜΕΣΟΛΩΡΑ

Δ. Φ. ΥΦΗΕΥΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΘΗΕΥΤΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΤΟΣ Ε'.—ΤΟΜΟΣ Ε'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΑΚΗ ΚΑΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Κάτωθεν τοῦ Ἀρμαρξίου

1892

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Έσωτερικὸν δρ. 10. Ἐξωτερικὸν φρ. χρυσᾶ 10.

Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος ἀρωγόν.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ Α' Β' Γ' ΚΑΙ Δ' ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

δραχμᾶ 10 ἐν τῇ ἐσωτερικῇ καὶ φράγμα χρυσᾶ 10 ἐν τῇ ἐξωτερικῇ.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῇ γραφεῇ τοῦ περιοδικοῦ, κειμένων ἐν τῇ ἐνορίᾳ τῶν ἀγίων Θεοδώρων, ὁδῷ Μιλτιάδου ἀριθ. 27, καὶ ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἰνέστη Κωνσταντινουπόλεως καὶ Γ. Κασδώνη.

ΠΑΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΕΠΙΓΡΑΦΕΤΑΙ

Σύλλογον «Ἀναπλάσεως» Ἀθῆναις.

Collège «Anaplassis» Athènes.

Πᾶσα διαρεὰ πρὸς τὸν Σύλλογον ἢ πρὸς τὸ ταμιεῖον τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου» ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸ περιοδικὸν πέμπεται ἢ πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς «Ἀναπλάσεως» Σ. Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γερμανόν, ἢ πρὸς τὸν Διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ.

Τὰ πεμπόμενα χειρόγραφα δημοσιεύμενα καὶ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται. Πᾶν ἔργον μὴ πρῶτον ἐπογραφὴν προέρχεται ἐκ τῆς Διευθύνσεως.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ - Ι. Ε. ΜΕΣΣΟΛΩΡΑΣ - ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1892.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ πατήρ καὶ ὁ οἰκογενειάρχης, ὑπὸ Ι. Ε. Μεσολωρᾶ. — Σκέψεις καὶ διδάγματα ἐκ τῆς στατιστικῆς τῶν Κυριακῶν Σχολείων, ὑπὸ Μιχ. Γ. Γαλανοῦ. — Ἡ ταπεινὴ γνώμη περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἡμῶν, ὑπὸ Δουζοῦ Ἰλίου, καθηγητοῦ. — Τὸ πνεῦμα τῶν χρόνων τούτων, ποίημα Σαπφροῦς Διονυσίου. — Ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς τοῖς Κυρίοις Βουλευταῖς τῆς Π. περιόδου. — Περὶ τοῦ ἐν ταῖς μοναῖς τοῦ Ἁγίου Νικητοῦ θυμῶς, ὑπὸ Ν. Περτῆ, γυμνασιάρχου. — Ῥιζάρδος Λέμιος. — Διάφορα. — Ἐνδιαφέροντα ἀγγελίαι. — Ἀλληλογραφία.

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΑΙ Ο ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΡΧΗΣ

ΥΠΟ

Ι. Ε. ΜΕΣΣΟΛΩΡΑ

Ἡ σεμνὴ λέξις πατήρ, ἡ μεγάλη καὶ ἱερὰ θέσις καὶ σημασία τοῦ οἰκογενειάρχου εἶνε τόσον ἀρχαία, ὅσον καὶ ὁ κόσμος. Ἡ ἀρχαιοτάτη καὶ πρώτη αὐτὴ διάταξις τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ δὲν προήλθεν ἐξ ἐπινοήσεως τυχαίας, οὐδὲ ἐξ ἀνθρωπίνης εὐφυίας, ἀλλ' εἶνε διάταξις ἱερὰ, ἔργον τοῦ Θεοῦ, διάταξις φυσικὴ καὶ ἀναγκαία. Διὰ τοῦτο πρὶν ἢ εἶναι ὑπάρξουσα, πρὶν ἢ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες ἀναφανῶσι καὶ κρατὴ μεγάλη ἐδρῶσιν διὰ τῆς συγκυρῆσεως πολλῶν οἰκογενειῶν ἐπὶ τὸ αὐτό, ὑπῆρχον αἱ οἰκογένειαι, ἀποτελούσης ἐκείνης τῶν μικρῶν τι κράτος ἀνεξάρτητον, οὗ κεφαλὴ ἦτο ὁ πατήρ ἢ μετὰ τὸν θάνατον τούτου ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν. Κατὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ

ἐκαλεῖτο ὅλον τὸ γένος, ἡ ὅλη φυλὴ. Οὗτος εὐθύνην ὑπέχετο περὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ οἴκου, οὗτος ἐφρόντιζε περὶ τῆς διατηρήσεως, τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ οἴκου του. Οὗτος ἦν τὸ σεβαστότατον καὶ τιμωτάτον πρόσωπον ἐν τοῖς οἰκείοις, οὗ ὁ λόγος καὶ αἱ διαταγαὶ ἦσαν σεβαστὰ καὶ ἐκτελεστέα ὑπὸ τῶν ἐν τῷ οἴκῳ. Παρ' ἑκαστοῖς λαοῖς ἡ θέσις τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ οἰκογενειάρχου τιμᾶται καὶ πολλοῦ λόγου ἀξία θεωρεῖται, διότι εἶνε ἡ πρώτη καὶ φυσικωτάτη θέσις παντὸς πολίτου ἐν τῇ ἐθνείᾳ αὐτοῦ, διότι ὁ νόμος παρέχει τῷ οἰκογενειάρχῃ μέγιστα δικαιώματα καὶ ὕψιστα καθήκοντα· εἶνε ὁ ἀντιπρόσωπος πολλῶν, ὅλου τοῦ οἴκου, εἶνε ὁ τροφεὺς αὐτοῦ, ὁ προστάτης, οὗ καὶ ὁ λόγος σεβαστός ἐστίν ἐν τῇ πολιτείᾳ. — Ἡ ἀρχαιοτάτη δὲ καὶ πρώτη αὐτὴ διάταξις ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ διατελεῖται πάντοτε οὕσα ἡ αὐτή, διότι εἶνε τι φυσικὸν καὶ ἐπ' ἀναγκῆς, εἶνε διάταξις θεία. Δι' ὃ ἐκαστος πατήρ καὶ οἰκογενειάρχης δεῖν τῆς θέσεως αὐτοῦ πάντοτε νὰ ἀναμνησκηται, μετὰ συνέσεως ταύτην νὰ ἀναλαμβάνη καὶ οὐδέποτε ἐξ ἰδιοτροπίας ἢ κομποτήτος ταύτην νὰ ἀπορρίπτῃ. Ὁ ἄνθρωπος, ἐφ' ὅσον εἶνε μόνος καὶ ἄγανος, δύναται νὰ πορευθῇ ὅπου αὐτὸν βούληται, περὶ οὐδενὸς ἑλλοῦ κυρίως φροντίζει εἰμὴ μόνον περὶ τοῦ ἀτόμου αὐτοῦ· ὅταν ὅμως γένῃ σύζυγος καὶ πατήρ, τότε δεσμεύουσιν αὐτὸν ἄλλα καθήκοντα ἄγνωστα αὐτῷ πρότερον, ἅτινα καίπερ βαρεὰ ἀσμένως πᾶν ἐκτελεῖ καὶ μετὰ θυσίας ταῦτα ἀναλαμβάνει, διότι ἔχουσι πολὺ τὸ εὐάρεστον, τὸ σεβα-

στόν, τὸ ἐπαινετὸν καὶ τὸ ἡγεμονικόν. Αἱ λέξεις πατέρη καὶ οἶκος ἐν εἰρήρῃ εἰνεῖται θεῶν καὶ ἱερῶν, διότι ἐν αὐταῖς ἐγκοινοῦται ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου, ὥς ὅπως κοινωνοῦται τῆς ἐργασίας, τὸ ταπεινὸν τῆς κοινωνικῆς θέσεως τοῦ ἐπιζητῆ συνήθως ὁ ἑνθροῦνος νὰ ἀποτινάξῃ καὶ τοῦτων ὡς ἀπαλλαγῇ τὸ βάρος ὅπως τῆς οἰκογενείας, τὸν ἱερὸν τοῦτον ἀκάνθινον στέφανον, ἀνέχεται εὐχαρίστως, διότι οὗτος φέρει τὴν τιμὴν, τὴν ὑπαρξίν, τὰ ὅσα εἰς τὴν συζύγον, εἰς τὰ τέκνα, εἰς τὸν οἶκον. Ἡ συντήρησις τῆς οἰκογενείας, ἡ θέσις τοῦ οἴκου γενεάρχου ἀνακουφίζουσι τοὺς κόπους, συντομεύουσι τὸν δρόμον τοῦ ἐπιμώχου σταδίου. Μὴ ὡς τις πατήρ, δύναται πολλάκις νὰ ἐγκαταλείπῃ τὴν ἀνωμονοῦσαν αὐτῷ πατρίδα, τὴν ἐν πολέμῳ ἢ ἐν ἐπαναστάσει διατελοῦσαν χώραν αὐτοῦ πατήρ ὅμως γενόμενος καὶ προσβλέπων εἰς τὰ ἀδύνατα αὐτοῦ πλάσματα, τὰ ἐκ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ κρεμάμενα, μένει πιστὸς τῇ πατρίδι καὶ προσφέρει ἑαυτὸν θυσίαν ὑπὲρ τῶν φιλάτων. Αἱ δὲ οἰκογενεάρχης, ὁ πατήρ, εἶνε ἕνεκεν τῆς θέσεως αὐτοῦ ἀντικείμενον μείζονος τιμῆς ἢ ὁ ἄγαμος· τὸ ἔθνος πέποιθεν ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπ' ἄλλῳ, ὅστις ἐν ἀνάγκῃ ἐγκαταλείπει τοῦτο. Ἄμα τις εἴπῃ ἐν τῷ κοινῷ βίῳ ὡς ὁ τὸς εἰς πατέρη, οἶκος ἐν εἰρήρῃ εἰνεῖται, τοῦτο μόνον ἀρκεῖ, ἵνα ἐλευθέρῃ τὴν συμπάθειαν, τὴν ἐμπιστοσύνην, τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην τῶν ἄλλων.

Συμφαίνει ὅμως πλειστάκις ἡ ὑψίστη αὐτῇ θέσις τοῦ πατρὸς νὰ παραγνωρίζεται. Ἐπειδὴ δὲ τὰ λεπτότερα καὶ ὠραιότερα καθήκοντα συνδέονται μετὰ τῆς ἐννοίας τοῦ πατρὸς, διὰ τοῦτο ὁ μὴ ἐκτελὼν αὐτὰ πατήρ ἄξιος μεγίστης καταφρονήσεως θεωρεῖται. Τὸν μὴ ἐκτελοῦντα τὸ καθήκον αὐτοῦ ὑπάλληλον καὶ ἐργάτην δύναται τις νὰ ἐπιπλήξῃ, νὰ τιμωρήσῃ καὶ νὰ ἀποβάλῃ. Ἀλλὰ κατὰ τοῦ πατρὸς, τοῦ ἀμελοῦντος τοῦ οἴκου αὐτοῦ, τοῦ κακῶς καὶ τυραννικῶς φερόμενου, ἔξεργεῖται ὁλον τὸ ἀνθρώπινον αἴσθημα· ὁ τοιοῦτος πατήρ καλεῖται τυραννός, εἶνε τὸ περιτρίμμα καὶ τὸ μόλυσμα τῆς κοινωνίας· εἶνε ἀνάξιος νὰ προτίσται ἄλλων, διότι ὁ μὴ ἐπιστάμενος νὰ διοικήσῃ τὸν οἶκον αὐτοῦ, νὰ περιποιηθῇ τοὺς οἰκίους, νὰ διαφυλάξῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, οὐδὲ περὶ τῶν ξένων δύναται δεόντως καὶ σωφρόνως νὰ μεριμνήσῃ.

Αἱ κύριαι δὲ ἀρεταί, ὡς πᾶς οἰκογενεάρχης πρέπει νὰ ἀκολουθῇ καὶ νὰ ἔχῃ, εἰν θελήσῃ ὁ οἶκος αὐτοῦ ἡθικῶς τε καὶ ὑλικῶς νὰ προάγῃται, εἶνε αἱ ἐξῆς· πρῶτον ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, δευτέρον ἡ τάξις, τρίτον ἡ φιλεργία, τέταρτον ἡ ὑπακοή καὶ πέμπτον ἡ σεμνότης τοῦ βίου.

Ἡ κορωνὶς καὶ τὸ σκήπτρον, ἅτινα ὁ πατήρ καὶ ὁ οἰκογενεάρχης πρέπει ἀεὶποτε νὰ φέρῃ,

ὅπως δύναται νὰ διευθύνῃ τὸ μικρὸν αὐτοῦ λογικὸν κοίμινον εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προόδου καὶ τῆς ἡθικῆς, εἶνε ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ἡ θρησκευτικότης, ἡ συνεχὴς τ. ἐ. καὶ ἀνυπόκριτος ἀφοσίωσις καὶ ἀγάπη πρὸς τὸ Ἰϋστον. Ὁ πατήρ πρέπει νὰ εἶνε ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οἴκῳ· εἶνε ἡ κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὡς ὁ Χριστὸς εἶνε ἡ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας (Ἐφεσ. α'. 23), πάντες δὲ οἱ οἰκῆτοί. πρέπει ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου νὰ ἀνατρέφονται τὰ τέκνα ἐν Κυρίῳ καὶ ὑπακούουσιν τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν. Ἐν γένει οἱ γονεῖς ἀποτέλονται τὸ ζῶν θρησκευτικὸν πρόσωπον καὶ τὸ κέντρον τῆς οἰκογενείας, ἥτις παρὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἀναμένει νὰ λάβῃ πᾶν ἀγαθόν.

Πατήρ, θεὸς ὡς θεμέλιον τοῦ οἴκου αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, θέλει ἰδεῖ ἡμέρας ἀγαθὰς παρὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ, θέλει ἰδεῖ τὸν οἶκον αὐτοῦ σῶμα ἰσχυρὸν καὶ ἡνωμένον ἀποτελοῦντα, συνδεδεμένον διὰ τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Πατήρ, ἀμελήσας νὰ ἀναθρέψῃ ἐν καιρῷ καὶ συνεχῶς θρησκευτικῶς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, θέλει ἰδεῖ ποτὲ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἀδιαφοροῦντα πρὸς πᾶν ὄσιον καὶ ἡθικόν καὶ εὐγενές, διασπειρόμενα ἐνθεν κακεῖθεν, ἀσεβοῦντα πρῶτον πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα καὶ εἰτα πρὸς αὐτὴν τὴν κοινωνίαν. Ἡ εὐσεβὴς ἢ ἡ ἀσεβὴς συμπεριφορά τοῦ πατρὸς ἐπιδράσκει σπουδαίως ἐπὶ τῆς ἀκλήσυχης τῶν τέκνων, ἅτινα ἀρδεύονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νὰ μιμῶνται τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις τῶν γονέων. Ὁ πατήρ, ὁ δεικνύων πρὸς τὸν τέκνον αὐτοῦ ἀσέβειαν πρὸς τὰ θεῖα, ἀδιαφορίαν πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ ψυχρὴτητα πρὸς τὰς ἱερὰς παραδόσεις, τῆς Ἐκκλησίας, ὁ τοιοῦτος ξύλα καὶ ἄχυρον ἐπισωρεύει, δι' ὃν ποτὲ ἢ αὐτὸς ἢ τὰ τέκνα τοῦ θὰ κατακαύσονται ἐν τῇ τῆς ἀσεβείας οἰκοδομηθέντῳ οἴκῳ· ὁ πατήρ, ὁ ἀνεχόμενος τὴν τῶν τέκνων αὐτοῦ ἀδιαφορίαν πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ ὁ προσμειδῶν τοὺς δῆθεν εὐφυνεῖς κατ' αὐτὸν λόγους τοῦτων θὰ δακρύσῃ καὶ θὰ θρηνησῇ ποτὲ, ὅτι ἐνωρίς δὲν ἐξέτελεσε τὸ πρῶτον αὐτοῦ καθήκον, ὅπερ ἐστὶ νὰ ἐνσπείρῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην, δι' ἧς μόνως συγκρατεῖται ἡ τάξις, ἡ τιμὴ, ἡ ἀξία καὶ ἡ θέσις τοῦ οἴκου.

Ὁ πατήρ, ἀπολαμβάνων τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν μέσων τῆς συντηρήσεως τῆς οἰκίας του, πρέπει νὰ δοξάζῃ τὸν Θεόν, καὶ νὰ διδάσκῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ὅτι τὸ πᾶν, ὁ κόσμος, πάντα τὰ ἀγαθὰ ἔνωθεν πηγάζουσιν, ὥστε νὰ καθαρῶνται ὁ ἐρωτισμὸς καὶ τὸ ὑπερῆφρον τοῦ ἀνθρώπου, νομιζοντος πολλάκις, ὅτι διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ δυνάμεως καὶ νοημοσύνης κατάρθωσε νὰ κερδίσῃ πᾶν ὅ,τι κέκτηται. Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ σῶμα, ἢ ἐν γένει δεξιότης

καὶ τὰ ἄλλα προσόντα εἶνε δῶρα καὶ ἀγαθὰ, ἅτινα διὰ τῆς φύσεως παρὰ τοῦ μεγάλου Δημιουργοῦ ἐλάμβανεν. Καὶ ἐν ταῖς δυστυχίαις αὐτοῦ ἀφαιλεῖ ὁ πατήρ νὰ δαίξῃ σέβας καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς τὸν Θεόν, διότι διὰ τῶν ἀρετῶν τούτων καὶ διὰ τῆς ἐλπίδος ἀποκτήσεως μελλόντων ἀγαθῶν ἐνδυναμούμεθα ἐν ταῖς θλίψεσι, δὲν ἀποθαρρυνόμεθα πρὸς τὸν κινδύνον, ὥστε νὰ προβῶμεν εἰς πράξεις ἀντιθέτους τῇ ἡθικῇ καὶ τῷ συμφέροντι τοῦ ἀληθοῦς οἰκογενειακοῦ βίου. Τοῦναντίον δὲ ἡ ἀγάπη καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ συνεισφέρουσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, μᾶς παρέχει δύναμιν, καθίστηναι εὐγενεστεράς καὶ εὐαίσθητοτέρας τὰς καρδίας ἡμῶν, ὅπως ἐκτιμῶμεν τὴν θέσιν τῶν δυστυχῶν, τῶν πεινῶντων, τῶν γυναικῶν. Ἡ θρησκεία, ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκογενείας βασιλεύσας, εἶνε ὁ ἀλλήλων ἀδελφότης, τὸ ἰσχυρότερον ὅπλον τοῦ πατρὸς, ἡ βέσις τοῦ οἴκου, ὁ θεσμός τῶν τέκνων.

Δευτέρω ἀρετῇ, δι' ἧς ὁ πατήρ πρέπει νὰ περικουσμῇται, εἶνε ἡ τάξις. Ἡ κεφαλὴ τῆς οἰκογενείας εἶνε ὁ τὰ πάντα μετὰ σκοπιμότητος διατάσσων καὶ διευθύνων πατήρ, ὡς ἡγεμὼν καὶ ἀρχηγὸς τοῦ οἴκου. Πάντων τὰ ὑμῖνα πρὸς αὐτόν, ὡς εἰς κέντρον, ἀπευθύνονται, οὐχ ὅτι οὗτος τὰ πάντα πρέπει νὰ ἐκτελῇ, ἀλλὰ διότι οὗτος ἐστὶν ὁ ἔργονος φύλαξ τῶν οἰκίων, ὥστε ἕκαστος νὰ ἐκτελῇ τὸ ἀνατεθὲν αὐτῷ ἔργον. Ἐκαστοῦ μέρος τῆς οἰκογενείας πρέπει νὰ γνωρίζῃ καλῶς τὸν κύκλον τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, καὶ νὰ ᾔσῃ ὑπεύθυνον διὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς.

Ὁ πατὴρ εὐσεβὴς καὶ χριστιανικῶς τὸν οἶκον αὐτοῦ διαφρονήσας πατήρ οὐ μόνον ἔσται εὐσεβής, ἀλλὰ καὶ μετὰ χαρᾶς ἐκτελεῖ πᾶν ἔργον, γινόμενος οὕτω παράδειγμα τῶν οἰκίων, οἵτινες ἐρρωμένως ἔχονται τῆς κλήσεως αὐτῶν διὰ τῆς ἐλαχίστης φιλόφρονος παρακινεῦσεως. Αἱ πολλὰ καὶ συχνὰ διατάγαι ἐπιφέρουσι σύγχυσιν αἱ πολλὰ καὶ συχνὰ ἐπιπλήξεις γεννῶσιν ἀγανάκτησιν καὶ ἀθυρίαν. Ὅπου ὑπάρχει οἰκογενειακὴ τάξις, καὶ ἐλλείπουσιν αἱ ἀντιλογίαι ἐν ἐκαστῇ περιστασίᾳ· ἐκεῖ λέγεται ἡ διχογνωμοσύνη, ἐὰν τοῦτο ἢ ἐκείνο οὕτως ἢ ἄλλως εἴδει γενέσθαι· ἐκεῖ οὐδέμία διάστασις μεταξὺ πατρὸς καὶ μητρὸς, ἐκείνῳ κακῶς ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς τῶν τέκνων καρδίᾳ. Ἡ διαφωνία τῶν συζύγων εἶνε ἡ πρῶτη αἰτία τῆς διχονοίας καὶ συγκύσεως ὅλων τοῦ οἴκου. Ὅταν ἕκαστος τῶν οἰκίων ἐνφύρῃ κρίσεις καὶ ἐπικρίσεις καὶ διδῇ διατάγας διαφόρους τε καὶ ἀντιθέτους ταῖς τῶν προϊσταμένων τοῦ οἴκου εἰτε φανερώς εἰτε ἐν κρυπτῷ, τότε ἐπέρχεται ἡ ἀταξία καὶ ἀπόλ-

λνται βαθυμῆδον ὁ τῷ πατρὶ ὀφειλόμενος σεβασμός, ὡς καλῶς κυβερνήτῃ τοῦ οἴκου, ὡς ἀνδρὶ ἀρχηγῶντι ἐπὶ τῆς τάξεως καὶ τῆς ὁμονομίας τῆς οἰκογενείας.

Οὐδέποτε πρέπει νὰ παρουσιάζηται ὁ πατήρ δημοσίᾳ ἐνώπιον τῶν τέκνων τοῦ ἐρίζων μετὰ τῆς συζύγου του. Ἡ μὲν ἐξὸς τῶν συζύγων ἐπιφέρει τὴν ἀσέβειαν τῶν ὑποδεστέρων πρὸς αὐτούς, ἡ δὲ ὁμόνοια διαφυλάττει ἀλώβητον τὴν εὐσέβειαν τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς. Ὁ πατήρ κυρίως πρέπει νὰ διδῇ τὸ παράδειγμα τῆς τάξεως, ὑπαίκοι ἀγογγύστως ταῖς διατάξεις τοῦ οἴκου, ἐκτελὼν τακτικῶς τὰ οἰκογενειακά καὶ παιρικὰ ἀποδ. καθήκοντα, καὶ ἂν ταῦτα εὐρίσκει ἥως βαρεῖα. Τὸ πᾶν πρέπει νὰ ἔχῃ τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον αὐτοῦ. Ἡ μὲν τάξις φέρει εὐκολλαν καὶ ταχύτητα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, ἡ δ' ἀταξία ἀπώλειαν χρόνου καὶ σύγχυσιν.

Ὁ πατήρ δὲν πρέπει νὰ ζητῇ ἐξαιρέσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν καθήκοντων αὐτοῦ, οὔτε νὰ ᾔσῃ ὑπεράρταν ἀσθηρὸς πρὸς τοὺς ἄλλους, αὐτεξούσιος καὶ ἀπεριόριστος δεσπότης, ἀπατῶν παρὰ τῶν ἄλλων ὅτι οὗτος δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ. Εὐαρίστως καὶ σωπηλῶς πάντες ὑπακούουσιν αὐτῷ, ὅταν οὗτος γνωρίζῃ νὰ ὑπαίκοι τακτικῶς τοῖς οἰκογενειακοῖς νόμοις. Ὁ δὲ κεφαλὴ δὲ τῆς οἰκογενείας φροντίζει περὶ ταύτης ἐν γένει. Προσδιορίζει τὰς δαπάνας, μεριμνᾷ περὶ τῶν ἐισοδημάτων, πνέπεται περὶ τοῦ ἰσοζυγίου τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἔχει πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ θέσιν, τὰς ἐκ ταύτης ἡθικὰς καὶ ὑλικὰς ὀφειλάς· καὶ ἄλλοτε μὲν, κατὰ τὰς περιστάσεις, προνοῶν περὶ τοῦ μέλλοντος τῶν τέκνων του, περιορίζει τὰς δαπάνας, ἄλλοτε δὲ ἐπιτρέπει ἕκτακτα ἐξοδα χάριν τῆς ὑγείας καὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεως καὶ τῆς τρέφσεως τῆς οἰκογενείας του.

Ὁ πατήρ εἶνε ὁ νόμος τῆς οἰκίας, ἡ μήτηρ εἶνε ἡ καρδία ταύτης· ὁ πατήρ εἶνε κυρίως ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ οἴκου ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς πράγμασιν, ἡ μήτηρ διεκδύκει τὰς ἐσωτερικὰς ἐργασίας· ὁ πατήρ φροντίζει νὰ κερδίσῃ καὶ φέρῃ εἰς τὸν οἶκον τὰ ἐπιτήδεια, ἡ μήτηρ ἀνασχολεῖται εἰς τὴν καλὴν καὶ μετ' οἰκονομίας χρῆσιν τούτων. Ὁ πατήρ πρέπει νὰ φροντίσῃ ἑνωρὶς περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἐὰν ποτὲ αὕτη καταστῇ χήρα, ἢ τὰ τέκνα μείνωσιν ὀρφανὰ, ἐστρατημένῳ πάσης προστασίας καὶ βοήθειας. Πατήρ, μὴ μεριμνήσας μετὰ τάξεως, συνέσεως καὶ προνοίας περὶ τοῦ μέλλοντος τῶν οἰκίων αὐτοῦ, θὰ αἰσθανθῇ πικρίαν καὶ θλίψιν κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ βίου του· θὰ ταπεινώσῃ καὶ ἐξαφανίσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν τιμὴν τοῦ οἴκου του. Ἐπομένως ἕκαστος σύζυ-

γος καὶ πατὴρ ὁφείλει νὰ φροντίσῃ, ὥπως δια-
θείσῃ τὰ ἑαυτοῦ τακτικῶς, ἵνα οἱ συγγε-
νεῖς καὶ οἱ ὑπολειπόμενοι εὐλογῶσι τὸ ὄνομα
αὐτοῦ. Ἡ τὰ ξίς εἶνε ἀκρογων-
αῖος λίθος τοῦ οἴκου.

(Ἀκολουθεῖ).

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ Α'.

Καὶ ἔλλοτε διὰ τῶν στηλῶν τῆς «Ἀνα-
πλάσεως» ὑπέδειξα τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὴν
ψυχρότητα, ἣν ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ
Ὀρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ ἐπιδεικνύμεν ἐν ταῖς
περὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν δι' αὐτῆς ἡθικὴν
μόρφωσιν ἐνέργειαις ἡμῶν καὶ κατέδειξα ὅτι
ἀξιοζήλους κατὰ πολλὰ τύπους μιμήσεως ἐν
αὐταῖς παρέχουσιν ἡμῖν οἱ ὁμόδοχοι Ρῶσοι
καὶ οἱ ἑτερόδοχοι Εὐρωπαῖοι καὶ Ἀμερικανοί.
Ἐν δὲ τῷ λόγῳ δὴ πρὸ τινος ἐξεφώνησα
κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς «Ἀναπλάσεως» ἐσοτὴν
ἐξήγησα νὰ πείσω κατὰ τὸ ἐμὸν δυνατόν ὅτι
πάντα ἀμερόληπτον παρατηρητὴν καὶ κριτὴν
αὐτὰ τὰ πράγματα πείθουσιν, ὅτι δηλαδὴ ἄλ-
λαχοῦ τελεῖται δράσις χριστιανικὴ κατὰ τὸ
μᾶλλον ἢ ἥτιον ζέουσα καὶ θερμὴ, δράσις
πολλὰ δυναμένη ἡμᾶς νὰ διδάξῃ καὶ περὶ
τῶν καθηκόντων ἡμῶν καὶ περὶ τῆς πραγμα-
τικῆς καταστάσεως εἰς ἣν ἐν ἄλλαις χώραις
εὐρίσκεται ὁ χριστιανισμός.

Κατὰ τὰ πρόσφατα ἐξαγόμενα τῆς περὶ τῶν
Κυριακῶν σχολείων στατιστικῆς
ὑπάρχουσι τοιαῦτα ἐν Γαλλίᾳ 1070 μετὰ
4000 διδασκάλων καὶ 40 χιλ. μαθητῶν, ἐν
Ἀγγλίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ 310 χιλ. διδασκάλων
καὶ 3,050,000 μαθηταί, ἐν Σκωτίᾳ 100 χιλ.
διδασκάλων καὶ 1,000,000 μαθηταί, ἐν τῇ βο-
ρείῃ Ἀμερικῇ 600 χιλ. διδασκάλων καὶ 6,
000,000, μαθηταί, ἐν Καναδᾷ 25 χιλ. δι-
δάσκαλοι καὶ 250 χιλ. μαθηταί, ἐν τῇ Με-
ξικῇ καὶ τῇ Νοτίᾳ Ἀμερικῇ 150 διδασκάλων
καὶ 1200 μαθηταί, ἐν Βελγικῇ 34 σχολεῖα,
95 διδασκάλων καὶ 1120 μαθηταί, ἐν Ὀλ-
λανδίᾳ 461 σχολαί, 1478 διδασκάλων καὶ 47,
268 μαθηταί, ἐν Γερμανίᾳ 1234 σχολαί,
4720 διδασκάλων καὶ 82, 533 μαθηταί, ἐν
τῇ Γερμανικῇ Ἑλβετίᾳ 377 σχολαί, 1036 δι-
δάσκαλοι καὶ 24,370 μαθηταί, ἐν τῇ Γαλλικῇ
Ἑλβετίᾳ 1000 διδασκάλων καὶ 22,000 μαθη-
ταί, ἐν Σουηδίᾳ 50 διδασκάλων καὶ 2,250 μα-
θηταί, ἐν Ἰταλίᾳ 58 σχολαί, 110 διδασκάλων

καὶ 2788 μαθηταί, ἐν Ἰσπανίᾳ 29 σχολαί,
95 διδασκάλων καὶ 1800 μαθηταί.

Ταῦτα εἶνε τὰ πινάκιστα τῆς συγχρόνου
περὶ Κυριακῶν Σχολείων ἐν Εὐρώπῃ
καὶ Ἀμερικῇ στατιστικῆς.

Τίς ὁ σκοπὸς τῶν σχολείων τούτων; Ἡ
θρησκευτικὴ τῶν παιδῶν διδασκαλία ἀνὰ πᾶ-
σαν Κυριακὴν. Αὐτὴ ν' ἀφίνωνται οὗτοι τὴν ἡμέ-
ραν ταύτην νὰ τρέχωσιν εἰς τοὺς δρόμους, νὰ
ἐρῶσι, νὰ συμπλέκωνται, νὰ δέωνται, νὰ μά-
χωνται, νὰ ὑβρίζωσι, ν' ἀγρολογῶσι, νὰ βλαφη-
μῶσι, νὰ διαφθείρωνται, συναγόμενοι ἐπὶ τὸ πᾶ-
ν ὑπὸ τινὰ διδασκαλόν, κληρικόν ἢ λαϊκόν, δι-
δάσκοντα θρησκευτικὰ μαθήματα, κατὰ δι-
αλείματα δὲ προσεύχονται ἢ ψάλλουσι. Τῇ
Κυριακᾷ σχολεῖα ἔχουσι καὶ βιβλιοθήκας πε-
ρισχούσας διδασκικά συγγράμματα προσωριμῶν
διὰ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν. Πρὸς τοὺς αὐτοὺς αἱ
προστατεῦνσαι αὐτὰ ἑταιρεῖαι δημοσιεύουσι
χάρτιν τῶν μαθητευόντων καὶ τῆς παιδικῆς
ἐν γένει ἡλικίας ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ
θρησκευτικῆς εὐλήπτου ὕλης, προσωριμῆς
πολλάκις νὰ συμπληρώσῃ καὶ συγκρατῇ ἐν τῇ
παιδικῇ διανοίᾳ τὴν ἐν τῇ Κυριακῇ Σχολίᾳ
διδασκαλίαν.

Ἐκ τῆς στατιστικῆς συνάγεται ὅτι ἡ Ἀγγλία
ἐν ἡ πρώτῃ αἰ περὶ ὧν ὁ λόγος σχολαί ἀνι-
φάνησαν ἐξ αὐτῆς καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας
διαδοθεῖσαι, περιέχει μέγιστον ἀριθμὸν δι-
δασκάλων τῶν Κυριακῶν σχολείων καὶ μαθη-
τῶν. Διὰ τὴν ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου νὰ μὴ κατ-
παθῶμεν ἡμεῖς συνετὰ, χρησίμα, σωτήρια δι-
δάγματα; Ἡ ἰσχυρὰ ὕλη τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὴν
κατὰ μετὰ ζήλου εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἡθι-
κὴν διαμόρφωσιν τῶν τέκνων τῆς, τὰ ὅποια
μετ' οὐ πολὺ γίνονται οἱ ἐργάται, οἱ πολιτεῖ,
οἱ ἐκλογεῖς, οἱ ὑπάλληλοι, οἱ ἔρχοντες, οἱ πρό-
μαχοι αὐτῆς. Μέχρι προχρὸς ἀκόμη ἔλοιτο ἔθνη
μάζομεν τὴν ἰσχύν, τὴν ἐπιβλητικότητα, τὴν
μεγαλοπρέπειαν τῆς ἐν Φαλήρῃ δρμησάσης πό-
λεως τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου. Τίς δὲν ἐξήλυσεν τὴν
θαλασσίαν ἐκείνην δύναμιν ἀποτελοῦσαν ἐγγύ-
ησιν τῆς βρετανικῆς δόξης καὶ ἰσχύος; Αὐτὴ
ὅμως νὰ μὴ ἀναλογισθῶμεν συγχρόνως ὅτι
ἡ δύναμις τοῦ στόλου ἐκείνου δὲν εἶνε μόνον
τὰ σκάφη καὶ τὰ πυροβόλα ἀλλὰ ἰδίως
οἱ ἄνδρες του, πολλοὶ τῶν ὁποίων τὸ καθῆκου
παῖδες ἐτι ἐνωρὶς ἐξέμαθον ἐν τοῖς Κυριακῇ
σχολαῖς τῆς πατρίδος τῶν; Αὐτὴ
νὰ μὴ ἀναλογισθῶμεν συγχρόνως ἡμεῖς οἱ τό-
σην ἀνάγκην ἔχοντες νὰ συντάξωμεν εὐνοε-
τέραν τὴν πολιτείαν ἡμῶν, διατὶ νὰ μὴ ἀνα-
λογισθῶμεν ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ ἔπου ἐξ ἑλπί-
ων μεγάλων Κρατῶν ὁ πολιτικὸς βίος εἶναι
ὁ σχετικῶς κρείσσων ὑπάρχονσι καὶ οἱ θρη-
σκευτικώτεροι σχετικῶς καὶ χριστιανικώτεροι
πολιτεῖται καὶ ὅτι μέγιστον μέρος τῶν ἐκ

ἐκλογῶν καὶ τῆς δημοσίας γνώμης ἔχουσι
πεφωτισμένην καὶ ἐλευθέραν πολιτικὴν συ-
νείδησιν, ἐπειδὴ ἔχουσιν ἀνθρωπίνην τοιαύτην,
ἐφ' ἣν ὅχι μικρὰν ἐπίδρασιν ἤσκησεν ἡ ἐν
παιδικῇ ἡλικίᾳ θρησκευτικὴ διδασκαλία;

Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ἔχει πόρους ὕλικους,
οὓς ἡμεῖς οὐδ' ἐν ὀνείρῳ δυνάμεθα νὰ
φαντασθῶμεν. Καὶ ἡ μὲν ἀκμὴ αὐτῆς προ-
ξενεῖ αἰσθησὶν καὶ συγκίνησιν. Ὡς χώρα τοῦ
βέβαιου, ἐν εἰχόμεν τὰ πλοῦτη σου! Ἀν
ἡδυνάμεθα νὰ τὰ διοικεῖσθωμεν ἐν τῇ χώρᾳ
ἡμῶν, τί δὲν θὰ ἐπρόετομεν! Καὶ ὅμως ἔχομεν
τόσην ἀνάγκην νὰ μεταδώσωμεν ἀνθρωπισμόν
εἰς τὴν κοινωνίαν μας, νὰ ἡμερώσωμεν
τὰ ἥθη μας, νὰ δώσωμεν ἰσχύν τινὰ εἰς τὸ δι-
κασίον, κτλ. τὴν εἰς τοὺς νόμους, νὰ ἐμπνεύ-
σωμεν τὸ αἶσθημα τῆς ἀλληλεγγύης εἰς τοὺς
πολίτας, τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος εἰς τοὺς
ἔρχοντες, καὶ δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν ἐν
τούτοις. Τίς ὅμως ἐξ ἡμῶν ἀπὸ τούτων λαμβά-
νω ἀφορμὴν ἐσκέφθη ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν
ἠρκοῦνται εἰς τὰ πλοῦτη τῶν καὶ τὴν ἀνάπτυ-
ξιν τῶν ὕλικων τῶν πόρων, ἀλλ' ὅτι ἔχουσι
θεσμοὺς ἐλευθέρους, οὓς τηροῦσι, καὶ ἡθῆ
ἀνθρώπων ὅχι θηρίων, τίς ἐξ ἡμῶν ἀνελογίσθη
ὅτι εἰς τὰς ἡθικὰς ταύτας καὶ κοινωνικὰς ἀρε-
τὰς τῶν χρεωστέεται τὸ μέγιστον τῆς κοινωνι-
κῆς εὐημερίας καὶ τῆς πολιτικῆς εὐδαιμονίας
τῶν, τίς δ' ἐλάβεν ὅπ' ὄφιν του ὅτι αἱ ἰσχυρὰ
Γραφαὶ ἐν Ἀμερικῇ κοσμοῦσι πᾶσαν βιβλιο-
θήκην, ὅτι αὐτὴ ἡ διηρηματογραφία τῶν Ἀμε-
ρικανῶν εἶνε τὸ πλεῖστον ἡθικὴ καὶ θρησκευ-
τικὴ, ὅτι πρὸς τὸ πᾶν νὰ γίνωσιν οἱ παῖδες τῶν
εὐσεβεῖς καὶ πραγματικῶς χριστιανοί, ἵνα
ἴσται γίνωσιν ἀγαθὰ μέλη τῆς κοινωνίας
καὶ τῆς πολιτείας, ἔχουσιν ἑκατοντάδας χιλιά-
δων διδασκάλων καὶ ἑκατομύρια μαθητῶν ἐν
τοῖς Κυριακῇ Σχολαῖς αὐτῶν Σχολαῖς;

Ἡ Ἑλβετία ἡξιώθη νὰ διομαζῇται ὅχι δὴ
μεγάλῃ, κραταίᾳ, ἰσχυρᾷ ὡς αἱ Ἀνα-
τολικαὶ ἰσχύουσιν εἰς στρατοὺς καὶ εἰς στόλους,
ἢ Ἑλβετία ἡξιώθη νὰ λάβῃ τίτλον πολλῶν τού-
των ἐνδοξότερον καὶ ἀνώτερον, ἐπένυχε νὰ
ἀποκληθῇ εὐδαιμονία. Εἰς τίνα αἰτία ὁφεί-
λει τὴν ἐπιτυχίαν, τὴν τιμὴν, τὴν δόξαν ταύ-
την; πόσοι ἐξ ἡμῶν ἀπηύθυνον πρὸς ἑαυτοὺς
τὸ ἐρώτημα τοῦτο; πόσοι ἐξ ἡμῶν κατενόησαν
ὅτι οἱ Ἑλβετοὶ ἔχουσι περὶ πολλοῦ τὸ χριστι-
ανικὸν κήρυγμα καὶ τὴν θρησκευτικὴν δι-
δασκαλίαν, ὅτι ψυχὴν τῆς κοινωνικῆς καὶ πο-
λιτικῆς ἐλευθερίας τῶν θεοφοῦσιν τὴν ἐν Χρι-
στῷ ἡθικὴν ἐλευθερίαν, πόσοι δὲ σπουδαίως
ἐκτέφθημεν ὅτι οἱ φιλόπονοι, οἱ κόσμοι, οἱ
φιλένθεργοι, οἱ εἰρημικοί, οἱ νομιμόφρονες,
οἱ ἀλεύθεροι, οἱ εὐδαιμόνες Ἑλβετοὶ ἔχουσιν ἐν
ταῖς ψυχαῖς τῶν φόβον Θεοῦ καὶ ἀγάπην
Χριστοῦ καὶ παρέχουσι χριστιανικὴν διδασκα-

λίαν καὶ ἀγωγὴν εἰς τοὺς παῖδας τῶν δι-
δάσκοντες αὐτοὺς ὅχι μόνον οἱ οἱ ἀλλὰ καὶ
ἐν τοῖς Κυριακῇ Σχολαῖς;

Ἡ κραταίᾳ Γερμανία ἐπίσης, ἡ ὅποια κατὰ
τὴν ὁμολογίαν τοῦ δαιμονίου στρατηλάτου τῆς
τὴν κατὰ τῆς Γαλλίας νίκην εἰς τοὺς δημο-
διδασκάλους τῆς Ἰφρὸν, ἡ δυσπρόσιτος καὶ
δυσκαταγώνιστος Γερμανία ἀναγνωρίζει καὶ
ὡς αὐτοκρατορία καὶ ὡς ἔθνος διὰ παιδείαν
καὶ πολλὴν καὶ πεινίαν ἀκμὴν διακρινόμενον
ὅτι ἡ θρησκευτικὴ τῶν παιδευομένων μόρφω-
σις εἶνε ἀπαραίτητος πρὸς διὰ πλάσιν ἡθους
καὶ ὑπαρξὶν κοινωνίας ἀληθῶς ἐλευθέρων ἀν-
θρώπων. Ἀν ἐσχετῶς τὰ θρησκευτικὰ ἐκπαιδευτι-
κὰ νομοσχέδια, τὰ ὅποια μετὰ τούτου σθένους ὁ
περησιπασεν ὁ Καρλός, ἐγκατελείφθησαν πρὸ
τῆς κατ' αὐτῶν ἐξαφάνσεως σθεναρῶς ἀντιδρά-
σεως, οἱ πολεμίσαντες αὐτὰ δὲν ὠρμήθησαν
ἀπὸ ἀντιθρησκευτικῶν διαθέσεων, ἀλλ' ἐκινή-
θησαν ὑπὸ τοῦ φόβου μὴ δι' αὐτῶν ἐγίνετο
ἡ γερμανικὴ ἐκπαίδευσις ὑποχείριος εἰς τὸ
ἀποκλειστικὸν καὶ ἀπολυτόφρον πνεῦμα στα-
νοκαφάλου ἐγωιστικῆς καὶ ἀπολυτόφρονος κλη-
ροκρατίας. Ἡ δημοσία ὅμως ἐν Γερμανίᾳ
γνώμη ἀναγνωρίζει τὴν χρησιμότητά καὶ τὴν
ἀνάγκην τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς τῶν παί-
δων καὶ τῆς νεότητος οἱ γερμανόπαιδες, πρὶν
γίνωσιν πολῖται, ἐν τοῖς σχολαῖς ἐν οἷς φοι-
τῶσι μανθάνουσι νὰ σέβωνται καὶ ν' ἀγαπᾷ
τὸν Θεὸν καὶ τοὺς νόμους αὐτοῦ, μανθάνουσι
νὰ προσεύχωνται πρὸς τὸν κοινὸν Πατέρα
καὶ πρὸς τὸν Σωτῆρα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους
καὶ μανθάνουσι μετὰ τῶν πατριωτικῶν ἡρώ-
των τῶν ἔσχατα θρησκευτικὰ. Οἱ Γερμανοὶ
φρονοῦσιν, ὅτι, ὥπως γίνωσιν οἱ παῖδες τῶν ἀ-
γαθῶν ἀνθρώπων, ἀγαθὸν οἰκογενειάρχαι, ἀγαθὰ
τῆς κοινωνίας μέλη καὶ ἀγαθὸν πολῖται, ὅπως
μάθωσι νὰ ἐμπνέωνται ὑπὸ τοῦ καθήκοντος καὶ
ὅπ' αὐτοῦ νὰ καθοδηγῶνται, ἀνάγκη νὰ γί-
νωσιν εὐσεβεῖς χριστιανοί. Ἡ κραταίᾳ Γερμα-
νία δὴν ἀρκεῖται εἰς τὰς πολεμικὰς δάφνας
καὶ νίκας τῆς, δὲν ἐπαναπαύεται ἐπ' αὐταῖς,
οὐδ' ἐξαετῇ τὴν ἰσχύν καὶ τὸ μέλλον τῆς ἀπὸ
τῶν στρατηγῶν τῆς μόνον, ἀπὸ τοῦ ἐπιτελείου
τῆς, ἀπὸ τῶν στρατῶν τῆς, ἀπὸ τῶν πυροβόλων
αὐτῆς καὶ τῶν λογγῶν. Πᾶσι, παῖδες, πᾶσι, πᾶσι
πᾶσι, ἰδοὺ ἡ Γερμανία. Σέβον καὶ φο-
βῶν τὸν Θεὸν εἶνε καὶ αὐτοκρατορικὸν
καὶ λαϊκὸν αὐτῆς σύμβολον. Τὴν εὐημερίαν καὶ
τὴν δόξαν τῆς πλέον τῶν ἀπαρμιλλῶν στρα-
τιῶν αὐτῆς ἐγγυᾶται τὸ κραταῖον ἡθικὸν φρό-
νημα τῶν πολιτῶν τῆς. Τὰ Κυριακῇ Σχολαῖς
αὐτῆς, εἰς τὰ ὅποια ταπεινόφρο-
νες καὶ εὐσεβεῖς διδασκάλων διδάσκουσιν εἰς
μικροὺς παῖδας τὴν εὐσέβειαν, τὴν πίστιν, τὴν
ἐλπίδα, τὴν ἀγάπην, τὸ καθῆκου, συντελοῦντα
εἰς τὴν μόρφωσιν ἀγαθῶν χριστιανῶν συντε-

Ὁρθῶς λοιπὸν ἀνεγρόφη ἐν τοῖς ἐκπαιδευτικοῖς νομοσχέδιοις ὅτι «τὸ στοιχεῖον τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων, εἰς ὃ ὀφείλει τὸ παρ' ἡμῶν δημοτικὸν σχολεῖον νὰ δώσῃ πλείστην προσοχήν, εἴνε ἡ ἀνάγνωσις καὶ κατανόησις τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ μὲν, ἵνα βαθυτέρον καὶ θαυμάσιον αἰ ἐκ τῶν ἑλλαν στοιχείων τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων ἐκαστοτε κτώμεναι γνώσεις ἐν τῷ νῷ ἀποθησαυρίζονται, τὸ δέ, «ὡπως ἐξοικειούμενου ἐξ ἀπαλῶν ὁνύχων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ μετὰ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Εὐαγγελίου κατορθωθῇ ποτε νὰ θεωρηθῇ καὶ παρ' ἡμῶν ἐν Ἑλλάδι ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ ὡς χρέος ἀπαραίτητον καὶ ὡς ἐνέργημα ἀναγκαιότατον καὶ ἐπωφελέστατον καὶ ἰδίᾳ ἐν ἑκάστῳ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ γενικῶς ἐπὶ ὅλην κοινωνίαν καὶ πολιτείαν».

Κατὰ τὴν γνώμην ἡμεῶν τοῦ νομοθέτου ἡ συχνὴ ἀνάγνωσις τοῦ Εὐαγγελίου εἶνε ἔργον ἀναγκαιότατον καὶ ἐπωφελέστατον καὶ ἑκάστῳ ἡμῶν καὶ ἐπὶ κοινωνίᾳ καὶ ἐπὶ ἔθνει. Καὶ πάντων δὲ τῶν νομοθετῶν ἡ γνώμη εἶνε ἀκριβῶς ἡ αὐτὴ διότι πρῶτον αἰτίου τῆς σοβαρῆς ἡμῶν νόσου ἔταξαν τὴν χαλάρωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, δευτέρον δὲ τὴν ἑλλειψιν ἀληθοῦς ἐκπαιδεύσεως, ἥτοι διαπλάσεως τῆς καρδίας. Ὁ μέγας Βασίλειος, ὃ ἀκολούθει καὶ ὁ κοιδίμος Κοραῖς, συμβουλεύει νὰ μελετῶμεν τοὺς Ἑλληνας συγγραφεῖς σπουδαίως συντελοῦντας εἰς διάπλασιν τοῦ ἥθους, ἐκλέγοντες δὲ αὐτῶν ὡς μέλυσσαι ὅτι χρησίμους. Κατὰ δὲ τὴν ἡμῶν πεῖραν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἐνστικτοῦ τῆς μελίσεως κατὰ τὴν ἐκ τῶν Ἑλλήνων συγγραφῶν ἐκλογὴν τῶν καλῶν, εἶνε ἡ χριστιανικὴ ἡθικὴ, ἥτις οὐ μόνον περιέχει πᾶσαν τὴν ἡθικὴν σοφίαν τῶν προγόνων ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ καθάρει καὶ συμπληροῖ καὶ τελειοῖ αὐτήν. Ἀλλὰ τὴν ἐκ τῆς ἀσωμότητος ἡμῶν θρησκευτικῆς ἰδιωτικῆς καὶ κοινῆς ὡφέλειαν δὲν ἠντλήσαμεν δυστυχῶς ἡμεῖς, ὅσον ἄλλα ἔθνη διότι οὐτ' ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ ἡμῶν ἔχει σπουδαῖον τόπον ἡ θρησκεία, οὐτ' ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει ἡμῶν ἔχει τὴν πρῶτην θέσιν, ἥτις ἀνήκει ἀπὸ τῆς.

Εἶνε λοιπὸν καιρὸς νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι τὴν πρῶτην θέσιν πρὸς εἰς νὰ λάβῃ ἡ θρησκεία ἐν τῇ ἐκπαίδευσί ἡμῶν καὶ ἐν γένει ἐν τῇ ἀναπλάσει τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν χαρακτήρος, ἀνάλυσιν τοῦ ὁποῖου ἐπεχειρήσαμεν ἐν προηγουμένοις ἑσθροῖς δημοσιευθεῖσιν ἐν τῇ «Ἀναπλάσει». Ἐδελφάμεν δηλαδὴ τότε, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην ἀρίστων ἐν τοῖς ἑξένοις φίλων μας καὶ τὴν ὁμολογίαν φρονιμοτάτων Ἑλλήνων ἔχομεν ἐλαττώματα τινὰ οὕτως εἶπεν ἔθνη, τὰ ὅποια μεμυγμένα ἐνίοτε μετὰ τινῶν ἀρετῶν ἢ δὲν διακρίνομεν ἢ διακρίνομεν μὲν, ἀλλ' ἀγαπῶ-

μεν αὐτὰ διὰ τὴν μετὰ τῶν ἀρετῶν κρῆσιν αὐτῶν δὲν εἶδομεν δὲ ἀκόμη, ὅτι βλέπῃ μᾶλλον ἢ ὀφείλειαν ποριζόμεθα ἐξ αὐτῶν. Κυριώτερον δ' ἐλάττωμα εἶνε, ὅτι παρὰ τοὺς ἀκαταπονήτους ναυτικούς μας, τοὺς δραστηριοτάτους ἐμπόρους καὶ ἐν γένει παρὰ τοὺς ἐργαζομένους Ἑλληνας ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ Ἑλληνας ἐπὶ ἀεργίᾳ δουλεύοντες. Εἶνε δὲ τῶν πολλῶν, ὅσοι φάρμακον πρὸς θεραπείαν τῶν παρόντων κακῶν προτείνεν ὁ κ. Π. Καλλιγῆς «νὰ παύσῃ ἡ μεγάλη δυσαναλογία μεταξὺ ἐργαζομένων καὶ ἀέργων». Τοῦτο λοιπὸν τὸ ἐλάττωμα ἡμῶν πρέπει νὰ θεραπευθῇ.

Εἰς θεραπείαν δὲ τῆς ὁκνηρίας τί δύναται νὰ πράξῃ χριστιανικὴ ἐκπαιδεύσις; ἐλάχιστε ἢ τὰ μέγιστα; Ἡμεῖς τοῦλάχιστον νομίζομεν διὰ μέγιστα. Ἀποσείει ἡ χριστιανικὴ μόρφωσις τὴν ὁκνηρίαν, καὶ διὰ τῆς αὐστηρᾶς ἀποδοκιμασίας τῆς ὁκνηρίας καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ Ἰδρυτοῦ αὐτῆς καὶ διὰ τῆς ὁρμῆς, ἣν ἐμβάλλει πρὸς πνευματικὴν πρόοδον καὶ διὰ τῆς ζωοποιήσεως τῶν φρονιμάτων τῆς δικαιοσύνης, τῆς φιλανθρωπίας, τῆς ζωῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς φιλοστοργίας διαπλάττεται ὁ ἀληθὴς χαρακτήρ τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν δύναμιν λοιπὸν ταύτην τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἐχρησιμοποίησαμεν προσηκόντως καὶ ἀλλαχοῦ καὶ ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει;

Ἄλλο ἐλάττωμα τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν χαρακτήρος εἶνε, ὅτι ἀγαπῶντες τὴν ἰσότην ὑπερβολικῶς «δὲν ἀναγνωρίζομεν τὰς ὑπεροχάς, φθονοῦμεν πρὸς τὰς διακρίσεις», καὶ δὴ παραγόμεθα εἰς ἀπειθείαν πρὸς τοὺς ἄρχοντας καὶ παρανομίαν, ἅτινα εἶνε ὀλέθρια κακὰ.

Εἰς θεραπείαν λοιπὸν τῆς ὑπεροφίας ταύτης τί δύναται ἡ χριστιανικὴ θρησκεία; Οὐ τὰ ἐλάχιστα. Διότι ἡ θεία αὐτῇ θρησκεία καθιδικάζει μὲν τὰς ἀλόγους διακρίσεις καὶ ἐνσότητας καὶ ἀφαιρᾷ τὴν αἰτίαν διικνίων παραπόνων, ἀλλ' ἐθίζει τοὺς ἀνθρώπους πρῶτον μὲν εἰς τὸ νὰ ἐξετάζωσι καὶ γινώσκωσι ἑαυτοὺς, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ νὰ ἐπιμῶσι τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀξίαν ἀκολούτως, ἔπειτα πρὸς σωπολησίαν. Ὡστε ὁ χριστιανὸς γινώσκων ἑαυτὸν καὶ διὰ καὶ τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ, τιμῶν δὲ καὶ τῶν ἑλλαν τὰς ἀρετὰς, καὶ τῆς ὑπεροφίας ἀπαλλάττεται καὶ τοὺς ὑπερέχοντες τιμᾷ καὶ τοῖς ἡγουμένοις πείθεται. Μεταχειρισθῆμεν λοιπὸν, ὅπως ἔπραξε, καὶ τὴν δύναμιν ταύτην τῆς χριστιανικῆς θρησκείας πρὸς ἀνάπλασιν τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν χαρακτήρος καὶ ἀλλαχόθι καὶ ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει;

Καὶ εἰς θεραπείαν δὲ τῆς μετὰ τῆς ἀλόγου φιλοτιμίας συνημμένης κακίας οὐδὲν δύναται ἡ χριστιανικὴ θρησκεία; Πῶς δὲν δύναται; Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία πρῶτον μὲν, ὡς ἐπομεν, ἐθίζει τὸν χριστιανὸν νὰ ἐξετάζῃ καὶ

γινώσκῃ ἑαυτὸν ὁ δὲ γινώσκων ἑαυτὸν, ἐάν ποτε οὐκ εἰσθῇ ἐν τῇ ὕβρισθῃ, ἐάν μὲν ἴδῃ ὅτι δὲν ὑπόκειται εἰς τὸ οὐκ ἐπιζόμενον ἐλάττωμα, «δὲν προσβάλλεται», λέγων καθ' ἑαυτὸν, ὅτι ὁ οὐκ ἐπιζόμενος ἐξ ἀγνοίας οὐκ ἐπιζέει· ἐάν δὲ ἴδῃ, ὅτι ὑπόκειται εἰς τὸ οὐκ ἐπιζόμενον ἐλάττωμα, συνειδὼς τὸ ἐλάττωμα αὐτοῦ σιωπᾷ καὶ οὕτω εἰς λογομαχίας ἐρχεται οὕτω εἰς μήχαν· οὕτω εἰς τραυματισμοὺς ἢ φόνους. Ἐπειτα δὲ δὲν εἶνα ἡ φιλοτιμία τὸ ἐλατήριον τῶν πρᾶξεων τοῦ χριστιανοῦ, ἀλλ' ἡ ἀγάπη τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ πράττῃ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ὅπως πάλιν εἶνε ἡ πρᾶξις τοῦ ἀγαθοῦ οὐ μόνον δὲ δὲν δίδωκε τυφλῶς καὶ ἀναξίως τὴν δόξαν καὶ τιμὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ τῆς πρᾶξεως τοῦ ἀγαθοῦ πηγάζουσαν αὐθόρμητον τιμὴν ἀποφύγει, ἵνα μὴ ἀναμῆξῃ μετὰ τῶν ἀγνῶν καὶ ἀνιδιοτελῶν ἐλατηρίων ἰδιοτελεῖ ἐλατήρια, οἷον εἶνε τῆς δόξης καὶ τιμῆς ἡ ἐπιζητήσις, τοῦτο γινώσκων, ὅτι δὲν εἶνε τῷ ὅντι ἡ πρᾶξις ἀγαθῇ οὐδὲ θεοφιλεῖ, καὶ ἂν φανῇται τοιαύτη ἐξώθεν, ἐάν ἐπύρασεν ἐξ ἰδιοτελεῖν ἐλατηρίων.

Ἐάν λοιπὸν καὶ ἡ ἑλληνικὴ φιλοτιμία ἤθελε κανονισθῇ ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ καταστῇ ἁμιλλα εἰς πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς ἡμῶν εἰς πρὸς τοὺς ἄλλοεθνεῖς εἰς πρᾶξιν τοῦ ἀγαθοῦ, τότε οὕτω τῶν ἐκ τῆς ἑθνικῆς ἡμῶν φιλοτιμίας πηγάζοντων ἀγαθῶν ἡθελόμεν στερεθῇ, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀλόγου φιλοτιμίας κακῶν ἡθελόμεν ἀπαλλαγῇ· ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὡς ἐν ἑλλοις οὕτω καὶ ἐν τούτῳ δὲν ἐχρησιμοποίησαμεν τὴν σωτηρίαν δύναμιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας οὕτω ἀλλαχοῦ οὕτ' ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει ἡμῶν. Καὶ συμβαίνει παρ' ἡμῶν παραδοξάτατον ἐπὶ ἀληθείᾳ πρᾶγμα, νὰ διασώζωμεν ἐπὶ αἰῶνας ἐλαττώματα, τὰ ὅποια οἱ πρόγονοι ἡμῶν εἶχον συνήθῃ μόνον ἐν τῇ παρακμῇ, καὶ νὰ πᾶσχωμεν ἐπαπειλημένως πολλὰς συμφορὰς ὁμολογούμενως πηγαζόμεναι ἐκ τῶν τοιούτων ἐλαττωμάτων· ἐνθὺ δὲ βλέπομεν ἄλλα ἔθνη ὡφελούμενα ἐκ τῶν ἰδεῶν ἡμῶν καὶ τῶν παθημάτων καὶ εὐδαιμονοῦντα διὰ τῆς πρακτικῆς ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ ἀσκήσεως τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, τῆς φιλοπορίας, τῆς σωφροσύνης, τῆς ἡποταμιευτικῆς προνοίας, τῆς δικαιοσύνης, τῆς εὐταξίας, τῆς πειθαρχίας, τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀλληλεγγύης, ἡμεῖς κοιμώμεθα μὲν καὶ ἡ οὐδὲν ἢ ἐλάχιστε πρᾶττομεν πρὸς ἀνάπλασιν τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν χαρακτήρος ἐγκαίρως καὶ καρποφόρως, ταραττόμεθα δὲ καὶ λαμβάνομεν ἰσχυρὰ μέτρα, ὅταν ἴδωμεν τὸ ἐκ τῆς ἀμελείας ἡμῶν προσελθὼν κακὸν μεταβαλλόμενον εἰς δεινὴν καὶ «σοβαρὰν νόσον», καὶ στρέφομεν τὴν προσοχήν ἡμῶν πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ὡς ἐν τῇ διὰ τῆς θρησκείας

ἀνάπλασις ὁλοκλήρου ἔθνους ἔχοντος ἔξεις ἥτο ἔργον μῆς στιγμῆς ἢ ἥτο φρόνιμον εἰς τὸ χαίλος τῆς ἀβύσσου μόνον φθάνοντες νὰ φθονεῖσθωμεν περὶ σωτηρίας.

Εἶνε λίαν εὐάρεστον, ὅτι ἡ Κυβερνήτης ἔλαβε τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς θεράπειαν τῆς τοιαύτης καταστάσεως· ἀλλὰ διὰ τὴν νὰ πεισθώμεν τὸν τριπλασιασμὸν τῶν ἐγκλημάτων, ἵνα πρᾶξωμεν τι; Μήπως καὶ πρὶν ἢ τριπλασιασθῶσι τὰ ἐγκλήματα παρ' ἡμῶν, δὲν εἴχομεν ἔργον συγκρίσεως τὰ ἄλλα ἔθνη, παρ' οἷς ἡ ἀναλογία τῶν φόνων πρὸς τὸν πληθυσμὸν ἥτο ἀσυγκρίτως μικροτέρα καὶ πρὶν ἢ τριπλασιασθῶσι παρ' ἡμῶν τὰ ἐγκλήματα; Ἡδυνάμεθα νὰ ἀποβλέπωμεν ἂν μὴ πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου ἡ ἀναλογία φόνων πρὸς τὸν πληθυσμὸν εἶνε κατὰ τὰς ἐπισήμους στατιστικὰς ὡς 1 πρὸς 250,000, τοῦλάχιστον πρὸς τὰ δευτερεύοντα κράτη.

Θὰ ἥτο μὲν λοιπὸν προτιμότερον νὰ ἐφροντίζομεν πρὶν δεινωθῇ τὸ κακὸν ἀλλὰ καὶ ἡ μετὰ μετατροπὴν αὐτοῦ εἰς σοβαρὰν νόσον φροντίς, ἣν ἡ πολιτεία λαμβάνει εἰσαγαγούσα τὰ κατάλληλα δικαστικὰ νομοσχέδια, εἶνε εὐάρεστος.

Ἀλλ' ὡς πρᾶξωμεν καὶ ἡμεῖς οἱ διδάσκοντες πᾶν τὸ ἐφ' ἡμῶν, ἵνα συντελέσωμεν εἰς χριστιανικὴν ἀνατροφὴν τῶν ἐπιτετραμμένων ἡμῶν νέων, ὡς πρᾶξωσι δὲ καὶ οἱ γονεῖς τὸ μέρος τῶν προσέχοντες ἑαυτοὺς καὶ παρέχοντες διὰ τοῦ βίου ἡμῶν τοῖς τέκνοις παραδειγμα φιλοπορίας καὶ σωφροσύνης, ἀνυπεροφίας καὶ μετριοπαθείας, πειθαρχίας καὶ φιλονομίας, δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας καὶ ἐν γένει εὐσεβείας. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἱερεὺς ἡμῶν Κληρὸς, οἱ μὲν δυνάμενοι νὰ διδάσκωσι, διδάσκοντες ἅμα καὶ ποιῶντες, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι νὰ διδάσκωσι, διὰ τῆς ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν ἀναμφισβητήτου φιλοπορίας, νηφαλιότητος, εὐκοσμίας, ἀοργήτου, εἰρηνικότητος καὶ ἐν γένει ἀληθοῦς καὶ ζωῆς εὐσεβείας· διότι ἀναμφιβόλως οἱ τοιοῦτοι κληρικοί, καὶ ἂν δὲν εἶνε ἱκανοὶ νὰ διδάσκωσι λόγῳ, διδάσκουσιν ἔργῳ· Ἐπὶ τῆς ἀσφαλοῦς δὲ ταύτης βεβαιώσεως, βίου δὴ δὴ τῷ ὅντι χριστιανικοῦ, ἀνάγκη νὰ ἔχωσιν ἐστηρικτήν τὴν διὰ λόγων διδασκαλίαν αὐτῶν οἱ ὑπάρχοντες καὶ οἱ ἐσόμενοι ἱεροκήρυκες· εἰ δὲ μὴ, ὡς μὴ διδάσκουσιν. Ὡς μὲν πάντες καὶ Κυβερνῆται καὶ Διδάσκαλοι καὶ Γονεῖς καὶ Κληρικοί εἰς κρινεῖς πρὸ πάντων καὶ ἀληθεῖς καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ ἡ ἀλήθεια, ἡ θεία ἀλήθεια, ἐλευθερώσει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς σοβαρᾶς νόσου, ἐάν, ἐννοεῖται, ἐργαζόμεθα ἐν ἡμεῖς καὶ ἀδιαλείπτως τὰ δέοντα ἐκαστοι.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Λουῖζος Ἰλλιοῦ, καθηγητῆς.

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΟΥΤΩΝ

Κοινοῦ ἀπὸ τὴν γῆν ἐπάνω ἀναβαίνει, κατὰ πλεῖστον νοσοποιῶν, κακῶν βακτηριδίων, ὅλ' ἡ ἀτμόσφαιρα ἀπ' αὐτὸν εἶνε πεπληρωμένη καὶ σχηματίζει πανταχοῦ σφοδαίους νεφελώδεις.

Αὐτὰ συχνὰ τοῦ οὐρανοῦ καλύπτουν τὴν αἰθέραν, μὲς κρύπτουσι τὸν ἥλιον ἐν μέσῳ μεσημβρίας, αὐτοὶ οὐρανοὶ μὲς χύνουσι μίαν φοβερὰν σκοτίαν καὶ τὴν ψυχὴν μὲς ἐν δεινῇ βυθίζουσι μαρτίᾳ.

Εἰς πνεύμα διακλύονται συχνάκις θυελλώδεις, καὶ αὐτὴ πληροῖ τὴν φρένα μὲς καὶ τὴν παραθυλίαν. Τὸ λογικὸν μὲς φαίνεται καὶ εἰς βέβαιον ζοφώδες καὶ δόσομον τὴν ἀσθενή καρδίαν μὲς βυθίζει!

Αὐτὸ εἶνε τῶν χρόνων μὲς τὸ φημισμένον πνεῦμα καὶ διακλύει τὴν δομὴν τῆς χωματώδους ὕλης. Τὸ τῆς προόδου λέγεται αὐτὸ ἐν τῇ δυνάμει. ἥτις ἐν εἰδὲ φαινή μὲς καταγράφει στήλην.

Ἄλλα τὸ γὰρ δὲν εἶν' αὐτὸ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, δὲν ἐρχεται ἐκ τοῦ Θεοῦ, τοῦ τριλαμποῦς ἡλίου, μὲς παρεκτρέπει τῆς δόξης ἐν τῇ εὐθείᾳ καὶ μὲς ὡθεῖ εἰς ἀπὸ τοῦ πεπληρωμένου βίου!

Εἶνε φῶς πλάνον, τὸ γεννᾷ δόξων φαντασία καὶ ἐγναίμους ἀντιθέας, ὅς προτιμᾷ τὸν τοῦ ὕλην καὶ ἐν παραφροσύνῃ ἀναίσθησιν τὸν πῦρ καὶ ἀβροβρεῖται τὰ ἐγγὺς ἀποτόν του!

Καὶ εἶνε λοιπὸν ὁληγνὲς τὸ πνεῦμα τῆς προόδου αὐτῆς μὲς καὶ ἐμφορῶνται αὐτοῦ θεοποιουμέν, τὸ σῶμα καὶ τὴν ἑλὼν ψυχὴν μὲς εἰς ἐφόδου καὶ ὁρῶμεν τοῦ θρόνου τῆς ἀφρόνως πολεμοῦμεν.

Καὶ ἐπάνω τῆς λατρείας μὲς καὶ στήσωμεν τὸ φάσμα πάσας καὶ διασφύζωμεν τὰς σχέσεις πρὸς τὸ θεῖον, δι' ὅς ἐκείνου εἰμὶν τὸ κατ' εἰκόνα πλάσμα, καὶ εἰς τὸν κτηνὸν τὸν ἄλογον καὶ ἀνταχθόμεν βίον!

Ἄλλοι μὲν καὶ βαινόμεν πρὸς τοῦτον καθήμερον, δι' οὗτον ἄλλο τῆς ζωῆς ποιοῦμεν τὸν ἀγῶνα ἢ δ' αὖ καὶ προεφύρμεν λατρείαν λαμπροτέραν τοῦ σώματος τὰ χάρματα, τὰ προσφιλή μὲς μόνον.

Καὶ βράματα καὶ πόματα εἶν' ὅλος μὲς ὁ βίος καὶ τέρεφει τὴν αἰσθησὴν καὶ ἡδονὰν ποικίλῃ, καὶ ἐν τῷ τῷ σῶμα φθέρουσι τὸ ἔλπιον ἀδελφίας, μὲς εἶνε αἱ πόλεις καὶ ἀχώριστοι μὲς φίλοι!

Καὶ δι' αὐτὰς ὁλόκληρον τὴν φύσιν ἀγρυπνοῦμεν καὶ τὴν ἡμέραν ὁ μορφὴς ἡδοναθῶς μὲς τέρεπει διὰ τὰ ἄρτια αὐτὰ, ἔπειτα ἐπιτελοῦμεν, ὁσὸν καὶ ἀλεχόμεθα ὁ ἥλιος καὶ μὲς βιάνη!

Καὶ δι' αὐτὴν τοῦ σώματος τὴν βίαν ἐξώσαν τῆς φύσεως τὸ θανατοῦν καὶ ἐκείνων τεμνέων ἀναδιδόμεν ἔκνοι καὶ πᾶσαν τὴν σφρίαν, ἣν ἀρῶμεθα ἐκεῖ καὶ ἐγναίμεν μνημεῖον.

τῆς μεγαλοφυίας μὲς εἰς πᾶν βραδὶ μὲς βῆμα, ὅπου πρὸς ἀνακλίνων πρὸς τὰ ἐμπρὸς ποιοῦμεν. Μέχρι τοῦ Θεοῦ μὲς ὅπου οἰήσεως τὸ κῆμα, ὅς Κόσμος μόνος φαντασμοὶ δ' ἀπὸ τὴν γῆν χωροῦμεν!

Αὐτὴν, λέγω, τὴν φύσιν μὲς σφρίαν καὶ ἐπιστήμην εἰς μὴν τοῦ φιλότου-μὲς σώματος τὴν λατρίαν καὶ καθιστάμεν ἀπεύδομεν νυχθημερὸν χορηγίαν, καὶ καὶ τὸ ἀθανάσιον ἔχομεν τὴν μαρτίαν!

Καὶ ἀνορτίζομεν τῆς γῆς τὰ ἀπλάγχα ἐπιπλάγχα, χρυσὸν ὅπως ἐξώμεν καὶ λίθους πολυτίμους, τὸ χρῆμα καὶ ἀποκτῆσωμεν σκεπτόμεθα ἀφρόνως μόνον αὐτὸ μὲς καθιστᾷ ἐξόχους ἢ ἀδύμους.

Καὶ τῷ ἰσχυρῷ βωμοῦ μετὰ θυμιαμάτων φεῖ! καὶ ἐν' αὐτοῦ προσφύρομεν ἀνάληγον θυσιαν αὐτῶν τῶν καμφιλάτων μὲς ὕψιστον αἰσθημάτων, τὴν ὁπαρξιν! Δὲν ἔχομεν τὴν ἀνταρραγήσαν.

Ἐκείνην τὴν κατέχον μὲς! σὺ στήθεος μὲς δὲν καὶ τὸ πρὸς ἐκείνου ἔργον γὰρ τοῦ Χριστοῦ τῆς Φιλοπατρίας ἐστὶν ἐν τῷ ἡμῶν δὲν πνέει, εἰς τὴν ψυχὴν μὲς ἡδονὴν ἐγγένοσα ὕψιστην!

Ἄλλοι μὲν! ὡς ἐξέλινοι εἰμὲς ἀνεμοθεῖται καὶ ἀκαταπαύστως στρέφομεν, ὅπου φανῇ τὸ χρῆμα κλέμεν εἰς τὸ πᾶν τῆς βίης ψυχοποιεῖται! καὶ μὲς καὶ ἐδὼ καὶ ἐκεῖ τὸ ἐγγεῖον τῆς κῆρας!

Καὶ ἐν τῷ ἐξοργισμένῳ δὲ ἀγαθῶν μυρίων, ἔπειτα ὁ Πλάτης ἔθηκεν εἰς ἄπασαν τὴν φύσιν καὶ ὅσον τὸ ἀνακαλύπτωμεν διακρίνομεν τὸν βίον καὶ εὐμαρῶν τῇ τῶν θεῶν ὡς Ὀλυμπίαν ἰσῆν.

Πρὸς τὸν Πανάγαθον αὐτῶν Ἀσθεῖ ἀγαπῶμεν καὶ αἰρούμεν τὴν κεφαλὴν μεστὴν ἀλαζονίας, καὶ περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ἀμφοβητοῦμεν, ἡμᾶς αὐτοὺς νομίζοντες πηγὴν εὐδαιμονίας!

Ὅθεν τοῦ πρωτοπλάστου μὲς ἄδῃ τὴν ἱστορίαν συχνὰ ἀνανεώμεν! — Ὅσον γέροντα ὁ νέος καὶ ἔδωκεν τὴν φρένα μὲς ἀδιακρίτως, ἀλλ' εἶν' ἐκεῖνος πρὸς αὐτὸν ἀείποτε γενναῖος.

Καὶ ὁ Πανάγαθος Θεός, ὁ Πάνσοφος πρεσβύτερος, αὐτὰς μὲς τὰς νεανικὰς ἡμέρας δὲν λογαριάζει καὶ ὡς ἀγαπητὸς Πατήρ, ἐν καὶ δικαιοκρίτης, τὴν πατρικὴν του μετ' ἡμῶν ἀγάπην συμβιβάζει.

Καὶ ἀπὸ τὸν Παράδεισον δὲν θὰ μὲς διέξῃ πόλιν, δὲν ἡδὴ ὁ Μονογενὴς μὲς ἦνοιξεν Τίος Του, καὶ ὅλην τὴν ὕψιστον τῆς κεφαλῆς μὲς ἐλάνη θὰ διαλύσῃ ὡς καπνὸν ὁ λάμπων ἢ ἡλῖος Του.

Τοῦ Θεοῦ χριστιανισμοῦ, ὁ Πνεῦμα ζωοφρόν, δὲ ἀποσβέσῃ πανσθενῶς τὸ μανιθῶδες πνεῦμα τῶν χρόνων τούτων τοῦ Ἐγὼ τὸν μαρτυρῶν ἑσφρόν, θὰ πνέῃ εἰς τῆς χάριτος τοῦ Ἰησοῦ τὸ θεῖον.

Ἐν Κωνσταντίνῃ 1892.

Σαπφὼ Κ. Αεοντίας

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΛΑΡΙΣΣΗΣ
ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙΩΝ

ΤΗΣ ΙΠ' ΠΕΡΙΟΔΟΥ

(Συνέχεια ἰδι-προηγούμενον φύλλον).

Β'

Περὶ μορφώσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου

Διηγεσθὲς καὶ ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ καὶ ἰδι-αίτερος, πολλὰ γράφονται καὶ λέγονται παρὰ πονα καὶ πολλὰ ἀναφέρονται μομφαὶ κατὰ τῶν λειτουργῶν τοῦ Ἱεροῦ καὶ δι' ἄλλας μὲν ἐλ-λαίψεις αὐτοῦ, ἰδίᾳ δὲ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ ἀμάθειαν. Καὶ ὅτι μὲν αἱ μομφαὶ αὐτὰ ἀληθεῖς εἰσιν οὐδεὶς ἀντιλέγει· ὁφείλομεν ὅ-μως νὰ ἐξετάσωμεν πόθεν αἱ ἐλλείψεις αὐταὶ προέρχονται, πῶς ἡ ἐπιπολέουσα ἀμάθεια ἐπι-κρατεῖ καὶ τίμῃ τροπῇ τὸ κακὸν διορθώσεται.

Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὕψιν τὴν πνευματικὴν κα-τάστασιν τῶν λειτουργῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ἡλλῶν ἐθνῶν οὐ μόνον τῶν Ὀρθοδόξων ἀλλὰ καὶ τῶν μὴ τοιούτων, θέλομεν ἀνέυρει ἐκεῖ ζοῆν, ὁρᾶσιν ἅνθρωπον παρ' ἡμῶν. Αὐτὰ τὰ ἐν τῇ χρονοῦ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, τὰ ἀποκτῆσαν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν μετὰ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, κηρύττειν ἱερατικὰς σχολὰς καλῶς κα-τηρημένους, ἱερεῖς ἀκαδημίας ἐκκληροῦσας θρημασίας τὸν αὐτῶν προορισμόν. Τὸ χθὲς ἡμεῖς ἐξαρτήθημεν βουλγαρικῶν ἐθνῶν, πρὸ πάσης ἡλλῆς σκέψεως ἐσκέψθημεν περὶ τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, τοῦ παλαιῶ γὰρ οὐ τοῦ νέου τῶν κοινῶν. Ἐν Ἑπτανήσῳ, ὅπου ἐκεῖ ἔξοι τὰ τοῦ τόπου πρὸ τῆς ἐνώσεως διηύθυνον, ἰδού τῃ ἱερὰ ἀκαδημία, ἥς οἱ καρποὶ τὰ μέλιστα συνετέ-λεσαν εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ ἐπτανησια-κοῦ λαοῦ. Καὶ ἡ μὲν Ἀκαδημία ἐκείνη διελύθη μετὰ τὴν ἐνωσιν ὡς παρτή, ἐκ δὲ τῶν πνευ-ματικῶν αὐτῆς τέκνων οἱ ἐπιβλήντες εἰς πολύ-τιμα τῆς Ἐκκλησίας ἀγλαΐσματα, διασπρεῖς κατέχοντες θέσεις. Παρ' ἡμῶν ὅμως ὅλος δια-φύρος τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν πράγματα ἔ-χουσι. Μετὰ τὴν θείαν ἐλπίδα ἀποκατάστασιν τοῦ ἔθνους περὶ πασῶν τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ ἐλήφθη πρόνοια τις. Καθὼς ὅμως ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν κατεβλήθη σπουδαία φροντίς, ὅπως ἡ Ἐκκλησία εἴναι ὑποτεταγμένη οὐδὲν τῇ πολιτείᾳ, τοιοῦτο γὰρ φαίνεται ἔθωρος ἡμῶν νὰ μὴ ληφθῇ οὐδὲ ἡ ἐλα-χίστη πρόνοια καὶ περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ ἱεροῦ Κλήρου. Ἡ ἑλλείψις δ' αὕτη δύναται νὰ δώσῃ τὴν ἱπποσύνην διὰ ἀπὸ σκοποῦ ἢ πολιτείας δὲν ἐμφορῶντος περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ ἱεροῦ

Κλήρου, ὅπως ἐγγὺς τοῦτον ὑποχέριον. Τὴν ὑπόνοιαν δὲ ταύτην ἐνισχύει ἐνθεν μὲν ἡ κα-τάργησις τῶν θρησκευτικῶν ἐ-δρῶν ἐκ τῶν Γυμνασίων καὶ τῶν ἡλλῶν Σχολῶν καὶ ἡ ἀνάθεσις τῆς διδασκαλίας τῶν ἱερῶν μα-θημάτων εἰς ἀνθρώπους πολυ-κίς οὐχὶ εὐσεβεῖς, ἐνθεν δὲ οἱ συ-σταταῖοι ἐκαστοὶ παρὰ τῶν κ.βουλευτῶν ὡς ὑποψήφιοι διὰ τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, οὔτενός εἰσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐντελῶς ἀμφοφῶτοι καὶ σχεδὸν ἀγράμματοι.

Καὶ ἡμεῖς βεβαίως, ἐὰν διερωδῶμεν κίνδυνόν τινα ἐκ τῆς τοῦ Κλήρου μορφώσεως, ἐὰν ἐβλέ-πομεν τὴν ζημίαν τὴν ἐκ τῆς ἀμαθείας τοῦ κλήρου προερχομένην δι' ἄλλου τρόπου ἀνα-πληρουμένην, βεβαίως δὲν θὰ ἐργάζομεν τὰς γραμμάς ταύτας. Ἐπειδὴ ὅμως ἐνεκεν τῆς ἐπι-πολεῖστος ἀμαθείας τοῦ Κλήρου ὁ μὲν λόγος τοῦ Θεοῦ ἀργῇ, περιοριζομένων τῶν Κληρικῶν εἰς τὴν τυπικὴν τῶν μυστηρίων καὶ τῶν ἡλ-λων ἱεροτελεστιῶν ἀπλὴν τέλεσιν, ἡ δὲ ἀσέ-βεια ὡς ἡμέρας ἐπαυτείνεται, τῶν εὐσεβῶν καὶ ἐναρέτων ἐπὶ δακτύλοις ἀριθμουμένων, μυ-ρίων δὲ δεινῶν καὶ ἀποπημάτων παρ' ἡμῶν ἐπιπολεῖστος, διὰ τοῦτο ἐκαστος πονῶν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους τοῦ ὁφείλει νὰ ὑψώῃ τὴν φωνὴν καὶ ἐνεργῇ τὸ κατ' ἐκείνους ὑπὲρ τῆς βελτιώ-σεως τῶν κακῶς ἐχόντων, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐπι-νορθώσεως τῶν γενομένων ἐπ' Ἐκκλησίᾳ με-γάλων ἀδικημάτων.

Ἰσως τις παρατηρήσει: πῶς, δὲν ἐμφορῶν-σιν ἡ πολιτεία περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ Κλή-ρου; Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου, ἡ Ριζάρειος Σχολὴ, αἱ τρεῖς ἐν τῷ Κράτει ἱερα-τικαὶ Σχολαὶ δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς πρὸς μόρφω-σιν Κλήρου ἱεροῦ; δὲν ἐκπληροῦσιν αὐταὶ τὸν προορισμὸν τῶν; Ὁχι, ὡς δεῖ, ἀποκρινόμεθα. Δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ, ὅτι αἱ πολυ-νυμοὶ αὗται Σχολαὶ κατ' ἐλάχιστον ὠφέλησαν τὴν Ἐκκλησίαν.

ἀ.) Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πα-νεπιστημίου, ὡς περὶ τὸν ἐν τῷ Πα-νεπιστημίῳ θεωρουμένην, μετὰ μεγάλης τῆς γλι-σχροτήτος ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς διατηρεῖται, οὐδέποτε ἀριθμῆσάς πλείονας τῶν ἑξ κατη-γητῶν. Ἐπ' ἐσχάτων μάλιστα ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς κατήλθεν εἰς τέσσαρας, ἀνεπαρκεῖς δὲ λὼς πρὸς συστηματικὴν θεολογικὴν μόρφωσιν ἐπι-στημῶν, καὶ ἐὰν οἱ διδασκοντες θεωρηθῶ-σιν ὡς οἱ φιλοπονώτεροι καὶ λογιώτεροι τῶν Καθηγητῶν. (1.) Οἱ ἐν αὐτῇ φοιτῶντες ἐγγρά-

(1) Ἐν Ρωσσίᾳ, ὡς γνωστὸν, ὁφίστανται τέσσαρες Θεολογ. Ἀκαδημίαι, ἐν Πετροπόλει, Μόσχῃ, Κίεβῳ καὶ Καζάν. Ἐκαστὴ τῶν Ἀκαδημιῶν ἀριθμεῖ τέσσαρα-κοντα Καθηγητὰς διακρινόμενους ἐπὶ εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ πολυμαθεῖς.

φρονται εις την Σχολήν ταύτην. τινες μὲν ἐξ ἀληθοῦς πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἀγάπης, ἔτεροι δὲ μὴ ἐξ ὑποχρεώσεων ἀλλαχόθεν αὐτοὺς ἐπιβαλλομένων, εἴτε καὶ διότι φοιτῶσι μὲν εἰς αὐτὴν ὅπως καρπῶνται ὑποτροφίαν τινῶν παρ' εὐσεβῶν κληροδοτηθεῖσαν, ἀκροῶνται δὲ μὴ ἰακτικώτερον μαθημάτων ἐν ἡλλοῖς Σχολαῖς. Ἐντεῦθεν καὶ παρατηρεῖται, ὅτι οἱ καὶ ποὺ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἐν εἶναι ἀέλογοι τῶν προσδοκῶν τῆς Ἐκκλησίας, τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους. Δύναται ἡ σχολὴ νὰ ἐπιδείξῃ πολλοὺς προλύτας αὐτῆς διαπρέποντας ἐπὶ ἐκκλησιαστικῇ μορφώσει, ἐπὶ ῥητορικῇ δεινότητι, ἐπὶ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει; Ὁχι βεβαίως. Ἀλλὰ οὐδ' ὑπάρχουσι σχολαὶ μὴ ἔχουσαι μὲν τὸν μέγαν τίτλον τῆς τοῦ Πανεπιστημίου σχολῆς, παράγουσαι δὲ μὴ καρποὺς ἀγαθοῦ, ὁπόσοι μὲν ὑποδεστέρους τῶν προλυτῶν τῆς Θεολογικῆς τοῦ Πανεπιστημίου σχολῆς, πρᾶγματι ὅμως μᾶλλον διακρίνομένους ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱεραρχίᾳ. Ὁμολογοῦμεν οὖν ὑπάρχουσι καὶ παρ' ἡμῶν ἄνδρες ἐπὶ ἐκκλησιαστικῇ μορφώσει καὶ βαθεῖα παιδείᾳ διακρινόμενοι ἀναγνωρίζομεν ὅτι καὶ μετὰ τῶν κληρικῶν καὶ μετὰ τῶν λαϊκῶν Θεολόγων ὑπάρχουσιν ἐπιστήμονες τιμὴν οὐ σμικρὰν περιποιούντες τῇ Θεολογικῇ ἐπιστήμῃ. Οἱ τοιοῦτοι ὅμως ἢ καὶ ἀλλὰ οὐδ' ἐκπαίδευσαν ἢ δεξιὸν πνεύματος εὐμοιρῆσαν, δι' ἀνευδότου μελέτης κατὰρθωσαν νὰ διακρίνωμαι σχετικῶς, καίτοι δὲν δυνάμεθα μετὰ τοσοῦτον ἐπιστημονικὸν βίον νὰ ἐπιδείξωμεν ἕνα Οἰκονόμον, ἕνα Μηνιδιῆν, ἕνα Βάμβαν, ἕνα Δούκαν, ἕνα Θεοτόκην, ἕνα Βούλγαρον, ἐνῶ κυρίως μετὰ πάροδον τῶσαν ἐτῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου μετὰ τῶν σχολῶν τοῦ ἔθους τὴν πρῶτην ἐν τῇ Χριστιανικῇ κόσμῳ ἐπιστημονικῇ θέσει νὰ κατέχῃ ἢ ἡμετέρα Θεολογικὴ σχολή, εἰς ἣν νὰ ἀφορᾷ σύμπας ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος. Ἡ Νέα Διαθήκη, ἡ βία καὶ ἡ ἀνεξάντλητος πηγὴ πάσης Θεολογικῆς γνώσεως, τὰ συγγράμματα τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐν οἷς εὐρίσκονται ἀνεπιγμένα πάντα τῆς ἀληθοῦς πίστεως τὰ δόγματα, εἰς γράμματα εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἣτις οὐδὲν ἕλπε δύναται νὰ εἶναι ἐντελὲς προσεῖν ἢ τοῖς Ἑλλήσιν, οἵτινες, ἐάν, ὡς ὁφείλου, ἐνέτεινον τὰς ἐαυτῶν δυνάμεις πολυλῶς καὶ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν πατρίδα ἠδύνατο νὰ ἀπελήθωσι, κέντρον τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης τὰς Ἀθήνας ποιοῦντες. Δυστυχῶς νῦν δὲν δυνάμεθα νὰ δεῖξωμεν, ἐν οὐχὶ ἀνωτέρους, τοῦλάχιστον ἑσῶς τοῖς πρὸ ἡμῶν λογίοις κληρικοῖς, οἵτινες ἀνευ Πανεπιστημίου καὶ μέσων ἐξηκολούθησαν τὴν ἀδιάρρηκτον σειρὰν τῶν ἀγίων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων, τῶν μὲν πρὸ ἐκείνων καθυστέρουντων, τῶν δὲ μὴ πρᾶ-

ματοποιούντων τὰ λεγόμενα «λέγουσι γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσι». Ἀνάγκη λοιπὸν ἀπόλυτος νὰ συμπληρωθῇ καὶ ἀνυψωθῇ ἡ Θεολογικὴ τοῦ Πανεπιστημίου Σχολή. (Ἀκολουθεῖ.)

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΤΑΙΣ ΜΟΝΑΧΑΙΣ ΤΟΥ ΑΘΩ ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Καὶ αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς τοῦ μεγαλοῦργοι Φ. Α. Βροκχάνη Ἐργολογὸς παρέχεται ὑπερλαμπρὴν συμβολὴν εἰς τὴν τεχνουργίαν τῶν ἐν τῇ Ἀθῶ μονῶν προαγῶν εἰς φῶς φιλοπόνημα, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ «εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἀθῶ» (1) καὶ διὰ φρασεολογικῶν παραστάσεων περιφανῶς κακοσμημένον ὁ συγγραφεὺς οὐδὲ τὰ παρὰ πᾶν προτίθεται νὰ παρᾶσχῃ τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα διατρέψουσιν ἐκκλησιαστικῇ ἱστορικῇ καὶ κριτικῇ ἐρευνᾷ περὶ τῶν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς βυζαντινῆς τέχνης σημαντικῶν ἀντικειμένων τῶν ἰδιοφυῶν ἐκείνων μοναστικῶν κτισμάτων, ἔτι καὶ ἐπὶ τῆς χειρουργίας τοῦ Ἀθῶ, ἀλλὰ μεταδίδωσι τὰς ἐντυπώσεις, ὧν ἀντελήφθη κατὰ τὴν αὐτόθι διατρίβην ἐναρμόνιος παρὰ τῶν μοναχῶν. Καὶ ὅμως πολλὰ πρὸς οὐδὲν ἔτι μᾶλλον τὴν ἐπιστήμην, ἢ ἂν ἐπεβάλετο ἀπλὴ ἐξιστορήσει ἀποδημητικῇ καὶ ἀνατυπώσεως παρορμῇ διδακτικῇ τῷ τῶν ἐντύψεως κύκλῳ ἐκείνῳ, οἷς διαφέρει ἡ γνώσις τῆς ἱστορίας τῆς καλῆς τέχνης. Αἱ τοῦ Ἀθῶ λοιπὸν ἱστορικῶν καὶ τὴν γένεσιν αὐτῶν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον ἀνέχονται ἐτήρησαν πιστῶς τὸ ἰδιόφυτον τοῦ βυζαντινοῦ ῥυθμοῦ μέχρι τοῦ νῦν, διὰ ἀνέκφυθῃ τῆς κατὰ τὴν ὁδὸν ἐπὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν ἐν τῇ Ἀθῶ ναῶν, οἵτινες ἐμφαντικῶς ὅσον ἐκφράζουσι τὴν βυζαντινὴν τεχνουργίαν μετὰ τῶν ἱσχυρῶν θόλων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν πύργων τῶν κατὰ τὴν δύσιν Χριστιανῶν, διαφερόντως ἐπεκράτησαν ἡ ἐκκλησιαστικὴ ζωγραφία συνδυά τῇ ἱστορίᾳ τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὸν πᾶν ἄξιον ἡμῶν. Ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενοι λέγομεν ὅτι διακρίτεται εἰς αἰ οὐχὶ ἐπένεινα τοῦ Α' αἰῶνος καθήκουσαι τοιχογραφίαι καὶ αἱ μάλιστα ἐν χορῇ εἰκόνες ἐπὶ πινάκων (εἰκονίσματα) ὧν εὐρηται ἱκανὰ ἔργα καὶ πέραν τῆς προμνησθείσης ἐποχῆς. Αἱ δὲ τοιχογραφίαι πᾶν εἰς διακρίτεται ὡς ἐκ τῆς χρήσεως αὐτῶν κατὰ τὴν περίστασιν, καθ' ὅσον δὴλον ὅτι τοποθετοῦνται ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἢ ἐν τῇ ἐστια-

(1) Die Kunst in den Athos-Kloestern ἐν Αἰφίᾳ κατὰ Ἰανουάριον 1892.

τορίᾳ τῶν μοναχῶν (ἐν τῇ τραπέζῃ), ὅπου οὐσιαστικῶς ἐξυπηρετοῦσι μόνον τῇ ἐποικοδομητικῇ παρορμῇ καὶ τῇ ἀναμνήσει θρησκευτικῶν γεγονότων. Ἀλλ' ἐν τῇ ναῷ, οὐ οἱ τοῖχοι τέλει καλῶνται, συναρμολογῶνται αἱ τοιχογραφίαι εἰς ἐν πλῆρες σύστημα, οὐ ἀμφοτέρω τὰ κύρια μέρη εἰκονίζουσι τὴν παράστασιν τοῦ Χριστοῦ ὡς παντοκράτορος καὶ τῆς Παρθένου Μαρίας ἐχούσης μετὰ χειρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἰστέον δὲ ἡ δυτικὴ καθολικὴ ἐκκλησία οὐδὲ γινώσκει παντελῶς τοιοῦτο σύστημα εἰκόνων, ἀλλὰ παρέχεται αὐταῖς ἐν ἐκάστῳ ναῷ ἄλλον τύπον καὶ ἀποδίδωσι μίσην σπουδαιότητα εἰς τὴν Σταύρωσιν, ἣτις ἐν Ἀθῶ τριτεύει, διότι αἱ κυριώτεραι εἰσὶν αἱ ἐν τῇ Ἀθῶ μοναχῶν εἰσὶν ἡ μνήμη τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σατῆρος ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβὼρ καὶ ἡ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, δι' ἣ καὶ ἐν τῇ ζωγραφικῇ συστάσει τῆς διακοσμήσεως τῶν ναῶν αἱ δύο αὐταὶ εἰσὶν ἀπορροήματα. Ἐν σιγῇ παρατρέχοντες ἄλλας λεπτομερείας μνημονεύομεν ὅτι τὰ εἰκονίσματα τυγχάνουσι καθεστῶτος ὑπὲρ τινῶν ἐκκενῶν εἰρημῶν, ἐν αἷς ἐκτίθενται ἐν τοῖς ναοῖς καὶ δὲν εἶνε ἀπλοῦς κόσμος, ἀλλὰ συνδέονται στενῶς μετὰ τῆς λατρείας. Τὴν δὲ Πλαστικὴν γυνώσκουσιν οἱ μοναχοὶ τοῦ ἁγίου ὄρους μόνον ὡς ἔυλογον ἐν ἀναγνώσει καὶ χρυσουργίᾳ, ἢ μάλιστα ἡ χαρκτηρικὴ καὶ ἡ ἐκναυστοργία χρυσοῦν ἰδιαιτέρως μνήμης. Σημειώτεον δὲ ὅτι ἱστορικῶν ἐποχῶν πολλὰ βαρυσήμαντα κρίνονται τὰ ἐν ταῖς αὐτοῖς βιβλιοθήκαις μικρογραφικὰ χειρόγραφα, ὧν ἡ ἀντιβολὴ πρὸς τὰ ἐν τῇ μεσαιωνικῇ τοιαῦτα τῆς δύσεως πολλὰ διαφέρει τὸ διάφορον, κατ' ἐξοχὴν ὡς πρὸς τὸν κοσμηματικὸν ῥυθμόν. Ἐν ταῖς νεωτέροις δὲ μὴ χρονοῖς κατὰ τὴν τῆς τοιχογραφίας ἢ ἐλατογραφίας, εἰς ἣν ἀσχολεῖται ἕνιοι τῶν μοναχῶν προσετιθέμενων καὶ ξένων ζωγράφων εἰς τὸν μοναστικὸν κύκλον. Διὰ δὲ τὰς ἀπορροήσεις τῶν μονῶν καὶ τὰς σκέψεις παρελήφθη μᾶλλον ἢ πλεονέκεις περὶ ζωγραφίας καὶ τὰς μὴ τοιαῦτα ὁ δὲ φιλέλλην συγγραφεὺς παραύων τὸ ἔργον ἐπιλέγει «ὅτι ἡ μὲν Ἑλλάς ὀλίγον φροντίζει περὶ τῶν ἐν Ἀθῶ μονῶν, ἐν ᾧ τοῦναντίον ἡ Ρωσσία μερίστην τὴν φρόνησιν λαμβάνει περὶ αὐτῶν».

Ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰς σχολικὰς διακοπὰς τοῦ 1892.

Ν. ΠΕΤΡΟΣ, γυμνασιάρχης

ΡΙΧΑΡΔΟΣ ΑΨΙΟΣ

Ἐν Ἰένῃ ἀπεβίωσε τῇ 7/19 παρ. μ. μ. 1892. ὁ διδάσκαλος Θεολόγος Ριχάρδος ΑΨΙΟΣ,

καθηγητὴς τοῦ αὐτόθι Πανεπιστημίου ἀπὸ τοῦ 1871. Ὁ ΑΨΙΟΣ ἀνήκεν εἰς τὴν χορείαν τῶν κορυφαίων γερμανῶν Θεολόγων τοῦ αἰῶνος μας, οἵτινες ἀνέδειξαν τὴν Γερμανίαν ἐστὶν τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης. Πρὶν ἢ κληθῇ εἰς Ἰέννην, εἶχε διδάξει ἐν Αἰψίᾳ, Κιέλν καὶ Βιέννῃ ἀπὸ τοῦ 1855. Εἶχε μάλιστα συμπληρώσει τὸ 62 ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ ἦτο ἀκόμη ἐν πλήρει ἀκμῇ, ὁ δὲ θάνατος ἀφῆρπασεν αὐτὸν ἐν τῇ μέσῳ τῆς μερίστης αὐτοῦ ἐπιστημονικῆς δράσεως. Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἰέννης ἐθεώρει αὐτὸν δικαίως κανονισμὸν τοῦ ἡ ἐκεί Θεολογικῆ Σχολῆς εἶχε αὐτὸν ὡς ἀρχηγόν τῆς ἡ κριτικῆ τάσεως, εἰς ἣν ἀνήκεν, ἐτίμα αὐτὸν ὡς ἕνα τῶν πρωτίτων ἀντιπροσώπων τῆς, ὁλόκληρος δὲ ἡ Γερμανία ἐτίμα αὐτὸν ὡς μίαν τῶν ὑψίστων αὐτῆς Θεολογικῶν κορυφῶν. Διέτριπεν ὡς δογματικὸς καὶ ἐρμηνευτὴς τῶν Γραφῶν. Ἡ Δογματικὴ του, ἐν ᾗ ἀκολουθεῖ τὸν Σλειερχμάχερον, ἐπηρεάζεται ὑπὸ καντιανῶν ἀρχῶν, ἐθεωρεῖτο δὲ δικαίως ὡς ἐν τῶν σπουδαιότερων δογματικῶν ἔργων τοῦ αἰῶνος ἡμῶν. Μετὰ τοῦ Χόλτμάνν καὶ ἄλλων εἶχε ἐπιχειρήσει ἐσχάτως τὴν ἐκδοσιν ἐπιστημονικῆς ἐρμηνείας ὁλόκληρου τῆς Κ. Α. Ἐ. ἐδίδα δύο περιοδικὰ, τὰ Χρονικὰ τῆς προτεσταντικῆς Θεολογίας καὶ τὰς Ἑτησίους Θεολογικὰς εἰδήσεις, ἐδημοσίευσεν τὰς ἀποκρύφους Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ πλεῖστα ἄλλα ἐπιλοπόνησαν ἔργα ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην ἱστορίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὰς γυνωστικὰς καὶ ἄλλας ἀρχαίας εἰδήσεις, τὴν χρονολογίαν τῶν ῥωμαίων ἐπισκόπων καὶ ὅμοια θέματα ἐκ τοῦ Α' καὶ Β' αἰῶνος μ. Χ. Ὡς καθηγητὴς ἦτο εὐγλωττότατος καὶ ἀγαπῶν τὸν λόγον, οἷς μαθηταῖς αὐτοῦ. Ἠγάπα τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐνδιέφερετο ζωηρῶς ὑπὲρ τῆς προόδου αὐτῆς. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐδώρησατο τῇ ἡμετέρᾳ ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ τὸ πολυτιμὸν ἔργον του περὶ τῶν ἀποκρύφων Πράξεων τῶν Ἀποστόλων. Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Ῥιχάρδος ΑΨΙΟΣ.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Νέοι Συνόδοι. Διὰ Βασ. Διατάγματος προσεκληθῆσαν οἱ Σ. ἀρχιερεῖς 1) ὁ ἐπίσκοπος Θανμακοῦ κ. Μισαήλ καὶ 2) ὁ μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Γρηγόριος, ἵνα μετὰ τῶν σεβασμιωτάτων ἀρχιερέων, μητροπολίτου Αρσίνης κ. Νεοφύτου καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μαντινείας καὶ Κυνοῦργας κ. Θεοκλήτου, συνάξωμεν συνοδικὴν τῆς ἁγίας ληξάνης 10' συνοδικῆς περιόδου, συγκροτήσῃ τὴν ἑκτὴν σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

κατὰ τὴν Μ'. περίοδον, τὴν ἀπὸ σήμερον ἀρχομένην ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Γερμανοῦ.

Ἡ Μήτις πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν. — Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἡ Μήτις πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν» ὁ αἰδ. Π. Γ. Βρομάγης ἐξέδωκεν, ἀφιερῶσας τῷ Μακαριωτάτῳ πατρὶν Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων κ. Νικοδήμῳ, τὴν παρὰ τοῦ Γ. Γ. Βρομάγης φιλοπονηθεῖσαν ἀγγλικὴν μετάφρασιν, τῆς Ἱερᾶς Κατ' ἡμέρας τοῦ ἡμετέρου Βερναρδάκη, ἥς προέταξε καὶ περισπούδαστον εἰσαγωγὴν.

Ἐν ταύτῃ ἐπανθυμίζων, ὅτι ὁ Ἱησοῦς ἐδέετο ὑπὲρ τῶν πιστευόντων εἰς αὐτὸν «ὅτι ἐὰν πᾶς ὁ κόσμος ἐν ὧσιν», συμπεραίνει ὅτι πᾶς ἐν φρονῶν χριστιανὸς δέον ὅσον ἀποστρέφεται τὰς ὑφισταμένας διαφωνίας μεταξὺ τῶν ὁμολογούντων τὴν παρὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου δογματισθεῖσαν ἐνιαύην πίστιν. Ὅθεν δηλοῖ ὅτι τὸ ἐπ' αὐτῷ θέλει πάση δυνάμει ἐργασθῇ ὑπὲρ τῆς ἐπαναγωγῆς τῆς ἐκκλησίας ἐνότητος. Καὶ εἰς ἐνδελεχῆ ὄντως καὶ εἰδικὴν περὶ τοῦτο ἐγκύψας μελέτην ὁ πολυμαθὴς τῆς εἰσαγωγῆς συγγραφεύς, σπουδαιοτάτης προβάλλει μαρτυρίας, ὥπως ἀποδείξῃ ὅτι πρὸς Ἀνατολὰς πρέπει νὰ ζητηθῇ ἡ Μήτις πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀναφέρων διαφορῶν ἐποχῶν ἐπιστολὰς σεβ. Ἱεραρχῶν, οἷον τοῦ Ἐπισκόπου Ἐφέσου Παλτίου, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Βελιγραδίου Μιχαήλ, τοῦ Μητροπολίτου Κερκύρας Ἀθανασίου, τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιου, πρὸς δὲ καὶ ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ὧς δὲ καὶ δλόκληρον τὴν πρὸς τὸν Σ. Ἀρχιεπίσκοπον Κανταβρυγίας ἐπιστολὴν τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Νικοδήμου, ἐπ' ἐκκαίριον τῆς ἐκλογῆς τοῦ Αἰδ. Βλῆθ' εἰς ἀγγλικανὸν ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων. Ἀναγράφων δὲ τὰς ἐπανειλημμένας ἀποκρίσεις σεβασμιῶν ἀνδρῶν πρὸς ἔνωση τῶν διισταμένων Ἐκκλησιῶν, νομίζει ὅτι προθύμως θὰ συνεργασθῶσι τὰ ἡδὴ πρὸς τοῦτο καλῶς παρεσκευασμένα μέλη τοῦ τοῦ Ὁρθόδοξου καὶ ἀγγλικανικοῦ κλήρου, πρὸς ὅν ἰδίως συνιστᾷ τὴν μελέτην τῶν ὑφισταμένων διαφορῶν, ὡς εἰς ἐπὶ ἀριθμοῖ.

Τὴν ἐμβριθεὶ δὲ ταύτην καὶ φιλόχριστον εἰσαγωγὴν περαίνει ὁ εὐκαίριος συγγραφεὺς διὰ τῆς ἐπομένης ἐκκλησίας, ἥτις δύναται νὰ θεωρηθῇ νέον δαίμα τῆς πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀφοσιώσεως αὐτοῦ. «Μετὰ πάσης, λέγει, ταπεινοφροσύνης ὁ γράψας τὰς ἀτελεῖς ταύτας εἰρηνικὰς γραμμὰς δέεται, ἵνα, τῇ ἐδολογίᾳ τῶν Πατριαρχικῶν θρόνων καὶ τῇ ἐνθέρμῳ συμπαθείᾳ τῶν Ἐπισκόπων, Ἱερέων καὶ πάντων τῶν πιστῶν ἀφοσιῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, δημοσιευθῇ ἀγγλιστὶ πληροστέρα ἐκδοσις τῶν διδασκαλιῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀνατο-

λικῆς Ἐκκλησίας, οἷα ἡ ἐν τῇ Ἱερᾷ Κατ' ἡμέρας Νικολάου τοῦ Βουλγάρεως, ἢ ὁ παναριώτατος Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιος θερμῶς ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ συνέστησεν, ὁ δὲ φίλος αἰδ. Ὁ. Ε. Ἀκνὴλ εὐμένως μετέφρασεν».

Μητροπολίτης Νευροκοπίου. — Ἐξελήγη Μητροπολίτης Νευροκοπίου ἀντὶ τοῦ παραιτηθέντος Σεβ. κ. Γρηγορίου, ὁ πανοσιολογιώτατος πρῶτος ὑπάρχων τοῦ ἀγ. Μιτυλήνης κ. Νικηφόρος Λεονταρίδης.

Ὁ Μητροπολίτης Σερβίας εἰς Κωνσταντινούπολιν. — Κατὰ τὰς βυζαντινὰς ἐφημερίδας ἴδιον προσεχῶς ἀναμένεται εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σερβίας κ. Μιχαήλ, ὅπως συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου περὶ μεταβολῆς τοῦ ἡμερολογίου, περὶ ἧς ὑπόμνημα εἶχεν ὑποβάλλει πρὸ τινος εἰς τὴν Μεγ. Ἐκκλησίαν ἡ Α. Σεβασμιότης.

Τὰ ἐργαστήρια τοῦ Ἀγίου Ὁρους. — Ἡ Ἱερὰ Σύναξις τοῦ Ἀγίου Ὁρους πρὸ τινος εἶχεν ἀποφασίσαι νὰ ἐκδιώξῃ ἀπὸ τῆς προτενοῦσης τοῦ Ἀγίου Ὁρους πάντας τοὺς ἐμπορευομένους διαλύοντα τὰ ἐργαστήρια αὐτῶν, διότι τὰ δικαιώματα, ἔτινα ἀπ' αἰῶνων κατέχει ἡ μικρὰ τῶν μοναχῶν δημοκρατία καὶ τὰ ὅποια ἀνεγνώρισε καὶ τὸ βερολινεῖον συνέδριον, ἤρξαντο παραγνωρίζεσθαι διὰ τῆς φορολογίας τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ τοιαύτη διάλυσις γινομένη ἀποτέλεσμα ἦθελε φέρει πολλὰς ζημίας εἰς τοὺς ἐμπόρους ἀναβλήθη αὐτὴ μέχρι τῆς σήμερον. Ὅθεν τοῦντεσθεν πᾶσα ἐκκοινωνία μεταξὺ κοσμηκῶν καὶ λαϊκῶν παύει πλέον καὶ διαλύεται ἡ τελευταία ζώνη, ἥτις εἶχε τειθῇ ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως.

Μνημόσυνον Πατριάρχου Διονυσίου. — Ἐν συγκλητικῇ ἐπιβλητικότητι ἐτελέσθη τῇ 16ῃ παραλθόντος ἐν τῷ ναφ τῆς ἐν Βαλουκλῇ Ἱερᾶς νησοκομικῆς μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τὸ ἐτήσιον ἀρχιερατικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ αἰοδίου ἐν πατριαρχαίᾳ Διονυσίου τοῦ Α' τοῦ ἀπὸ Ἀδριανού πόλεως.

Ἐκκλησιαστικὸν συνέδριον ἐν Λουσέρνῃ. — Ἐντὸς τοῦ ἀρχαίου μνημῆος συνέρχεται ἐν Λουσέρνῃ τῆς Ἑλβετίας ὁ σύλλογος τῶν Παλαιῶν Καθολικῶν, ὅστις θὰ συνεδριάσῃ ἀπὸ τῆς 12—15 τοῦ αὐτοῦ. Σκοπὸς τοῦ συλλόγου τούτου, κατὰ τὸ ἐκδοθέν πρόγραμμα, δὲν εἶνε μόνον ἡ ἀπλὴ διαμαρτυρία ἐναντίον τῶν νέων δογμάτων τοῦ Βατικανοῦ καὶ εἰδικότερον κατὰ τοῦ ἀλαθιῆτος τοῦ Πάπα, ἀλλὰ κυρίως ἡ ἐκάνοδος πρὸς τὸν ἀληθῆ καθολικισμόν τῆς μιᾶς καὶ ἀδιαίρετου παλαιᾶς ἐκκλησίας, συγχρόνως δὲ ἐξάγγελμα πρὸς πᾶσας τὰς χριστιανικὰς κοινότητας, ἵνα ἴνω-

θῶσι διὰ τῶν ἀρχαίων χριστιανικῶν δεσμῶν. Τὸ συνέδριον ἐξαγγέλλει καὶ τήνδε τὴν ἀρχὴν «ἵνα δικαιώμα ἀδιαφιλονέητον τῶν ἐπὶ μέρους χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὡς καὶ τῶν τῆς Δύσεως, νὰ ἐξασκῶσι τὴν διοίκησιν ἐλευθέρως πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἐπιδράσεως, ὡς πρὸς τὸν θερησκευτικὸν βίον καὶ τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι τοῦ λαοῦ αὐτῶν, καὶ εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν νὰ λαμβάνωσιν ὅπ' ὅψιν τὰς ἐθνικὰς συνθήκας, τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν παράδοσιν».

Ὑπὸ τοιοῦτους ὅρους καλοῦνται ἔπασαι αἱ ἐκκλησίαι νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο, τὸ ὅποτον καὶ ἄλλας λεπτομερείας ἔχει ἀναγράψαι ἐν τῷ προγράμματι τῶν συζητηθησομένων θεμάτων.

Μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες προσεκλήθησαν εἰς τὸ συνέδριον, σφραγίσματα καὶ ἡ Ἡμετέρα, ἀπευθυνθείσης προσκλήσεως τῷ σεβασμιωτάτῳ μητροπολίτῃ Ἀθηνῶν καὶ προέδρῳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Γερμανῷ καὶ τῷ Σ. πατρὶν Πατρὶν κ. Καλογερᾷ ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ Συλλόγου, δι' ἧς παρακαλοῦνται οὗτοι νὰ μεταβῶσιν εἰς Λουσέρνῃν, καὶ ν' ἀναγγείλωσιν αὐ καὶ περὶ τίνος καὶ ἐν τίνι συνεδριάσει. θὰ ὁμιλήσωσιν. Ὁ σ. Μητροπολίτης, μὴ θυνάμενος νὰ μεταβῇ ἕνεκεν τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ ἀσχολιῶν, ἀνέθετο τὴν ἀντιπροσωπείαν τῷ σ. κ. Καλογερᾷ, ὅστις ἤδη καὶ ἀνεχώρησεν.

Σύνταξις «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας». — Τοῦ τέως ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας ἱερολογιωτάτου κ. Γερασίμου Δωριζα προκειμένου νὰ ἀναλάβῃ προσεχῶς ἄλλα καθήκοντα, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος κατὰ τὴν συνεδίαν τῆς 13 παραλθόντος, προτάσει τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀληθείαν» διευθυνούσης ἐπιτροπῆς, διώρισε εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ τὸν ἱερολογιωτάτον κ. Γρηγόριον Κωνσταντινίδην, ὅστις ἐν τῶν ἀρχαίων τροφίμων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τυγχάνων συνεπλήρωσε κατόπιν τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ἐν Γερμανίᾳ, εἰτα δὲ εὐδοκίμως διέτελεσεν ἱεροκήρυξ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Σμύρνης.

Καθηκοντολογία. — Ὑπὸ τοῦ ἱλλογίου γυμνασιάρχου κ. Κωνστ. Νεστορίδου ἐξεδόθη ἡ ἐν τῷ Νικοδημίῳ διαγωνισμῷ ἐπαινεθεῖσα πραγματεία αὐτοῦ περὶ τῶν καθήκοντων τοῦ ἀνθρώπου ὡς χριστιανοῦ καὶ ὡς πολίτου ὑπὸ τὸν τίτλον «Καθηκοντολογία». Τὸ βιβλίον εἶνε γεγραμμένον ἐν γλῶσσῃ καθαρᾷ, περιέχει πολλὰ τὰ χρήσιμα καὶ εἶνε ἔτιον ἀναγνώστως, δι' ὃ συνιστᾶμεν τὴν ἀπόκτησιν αὐτοῦ.

Ὁδηγὸς Εὐσεβείας. — Εὐχαρίστως πάνυ

ἀγγέλλομεν ὅτι ὁ πανιερ. μητροπολίτης πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἀνθίμος Τσάτσος ἐξ Ἰωαννίνων, ἀπ' ἱκανοῦ χρόνου περὶ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γνῶσιν τῶν Ἀγ. Γραφῶν ἐνασχολούμενος, ὁδηγὸς δ' εἰς τοῦτο τοὺς τῆς Ἐκκλησίας Πατέρας προστησάμενος καὶ πολλὰ τὰ ἐπὶ τούτῳ ἐξ αὐτῶν ἀρυσάμενος, ἐξεδύνησεν ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁδηγὸς εὐσεβείας», ἥτοι ὁμιλίας περὶ τοῦ 100 ἐφ' ὅλου τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὡς τὰς ὑψίστας ταύτου καὶ θεολογικότητας περιέχοντος διδασκαλίας τοῦ Θεανθρώπου. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐνεκρίθη καὶ ὑπὸ τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ ἐπιτροπῆς ὡς τὰ μάλιστα ὠφέλιμον παντὶ χριστιανῷ.

Συνιστᾶμεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτελούμενον ἐκ 35 τυπογραφικῶν φύλλων καὶ τιμώμενον ἀντὶ δρ. 6 ἢ 1 ἀργ. μετρητιέ. — Ἐξεδόθη τὸ 20 καὶ 21 φυλλάδιον τῆς ἱστορίας τοῦ 10^{ου} αἰῶνος μετ' εἰκόνων ὑπὸ Π. Καρολίδου. Σαφὴς καὶ κριτικὴ ἐρευνα καὶ ἀφήγησις τῶν συμβάντων κατὰ τὸ 1830—1850.

«Ἐλεγχος τῶν ψευδευαγγελικῶν» — Τὸ ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω τίτλων ἐκδοθὲν ἥδη σύγγραμμα ὑπὸ τοῦ κ. Παναρέτου Χ. Δουληγέρῃ ἐυρίσκεται παρὰ τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς πρὸς δὲ καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Συλλόγου «Ἀνακρίσεως».

ΕΒΔΟΜΗΜΕΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΑΙ

Ἔργα Ἀναστασίου Βυζαντίου. — Ἡ σύνταξις τῆς τετρατάτης «Ἡμέρας» ἀναγγέλλει ὅδε τὴν ἐκδοσὴν τῶν ἔργων τοῦ αἰμνήστου Ἀναστασίου Βυζαντίου «Πολλαχόθεν ἐξεδηλώθη ἡ γνώμη ὅτι δὲν πρέπει νὰ συναποθάνωσι μετὰ τοῦ Ἀναστασίου Βυζαντίου καὶ τὰ προϊόντα τοῦ καλῶν αὐτοῦ, ὧν πολλὰ μὲν ἔχουσι φιλολογικὴν, ἕτερα δὲ, καὶ ἰδίως αἱ ἐξ Ἀθηνῶν ἀναποκρίσεις κατὰ τὰ ἔτη 1875—1878, καὶ ἱστορικὴν ἀξίαν διαρκεστέραν. Πρὸς τὰς περὶ τῆς ταύτης συμμορφουμένης ἡ σύνταξις τῆς «Ν. Ἡμέρας» ἀπεφάσισε νὰ συλλέξῃ καὶ συναρμολογήσῃ δι' εἰσαγωγικῆς μελέτης τὰ κυριώτερα ἔργα τοῦ ἀρχαίου καὶ ἐπιφανεστάτου αὐτῆς συνεργάτου, ἔρθετο πολιτικά, πραγματείας φιλολογικὰς, λόγους, νεκρολογία, ὁδοιπορικὰς ἐντυπώσεις. Ἡ συλλογὴ θ' ἀποτελέσῃ ὀγκώδη τόμον, ὃς ἡ τιμὴ ὠρίσθη εἰς φράγκα δέκα». Τὸ ὄνομα μόνον τοῦ συγγραφέως ὡς καὶ τοῦ ἀναλαβόντος τὴν ἐκδοσὴν τῆς συλλογῆς ταύτης ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἀλλοῖον παντὸς ἄλλου συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς σπουδαιότητος τοῦ

ἔργου, ὑπερὶ τὰ χρησιμώτερα ὡς ἀληθὲς μνημείον τοῦ διαπρεπεστάτου τῶν Ἑλλήνων δημοσιογράφων.

Περὶ γενέσεως τοῦ ἀνθρώπου — Ἀρμονία χριστιανισμοῦ καὶ Ἐπιστήμης Ἰωάννου Σκαλιστούνη. — Τοιοῦτον φέρει τίτλον τὸ μετ' οὐ πολλὸν ἐκδοθησόμενον ἐν Βενετίᾳ ἔργον τοῦ συγγραφέως τῆς «Θρησκείας καὶ Ἐπιστήμης» καὶ τῶν «Ψυχολογικῶν Μελετῶν». Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τοῦ ἀμέσως συναγομένου μετὰ τῶν ὑψίστων καὶ σπουδαιωτάτων προβλημάτων τοῦ ἀνθρώπου βίου, ἔτινα ἀπασχολοῦσιν ἅπαντα τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον, κατηνύλωσέ τινας τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ καὶ τὸ ἐν Μόσχᾳ περατώσαν ἔργον τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ συζητήσεις κατηνύλωσιν οὐκ ὀλίγον τῶν ἀνθρωπολόγων. Οἱ ἀναγνώσαντες τὴν «Θρησκείαν καὶ Ἐπιστήμην», τὰς «Ψυχολογικὰς Μελέτας» καὶ τὰ ἄλλα ἐπιστημονικὰ καὶ φιλοσοφικὰ σπουδάσματα, ἔτινα ἐν τῇ «Ἀναπλάσει» καὶ ἐν ἄλλοις περιοδικοῖς ἐδημοσίευσεν ὁ Ἰωάν. Σκαλιστούνης, οὗτοι μόνον ἀλλοῖς δύνανται νὰ προσέωσιν ὅποσον τι μέλλει νὰ εἴναι καὶ ὅποιαν τι νὰ θέσιν νὰ καταλάβῃ ἐν τῇ συγχρόνῳ πενιχρῇ ἑλλείψει φιλολογίας ἡμῶν τὸ ἀναγελλόμενον σύγγραμμα. Πρὸς τῇ ἐπιστημονικῇ δ' ἐμβριθείᾳ καὶ βαθείᾳ γνώσει τῶν ζητημάτων, ἔτινα πραγματεύεται, ἐν ἀβύσσῳ ὅπ' ὅψιν καὶ τὸ σαφές, ὁμαλόν, ἀκριβολόγον καὶ λίαν ἐπαγωγὸν τοῦ ὕφους τῆς γλώσσης, δυνάμεθα ἄνευ ὑπερβολῆς νὰ ὀνομάσωμεν τὰς συγγραφὰς τοῦ Ἰω. Σκαλιστούνη ἀληθῶς κλασσικὰς.

Τῆς ἐν λόγῳ συγγραφῆς ἀποσπασματικὰ τινὰ ἐδημοσιεύθησαν ἤδη ἐν τῇ «Ἀναπλάσει», ἡ δ' ἐκτύπωσις τοῦ ὅλου ἔργου ἤρξατο μὲν ἀπὸ τοῦ Μαγρίτου, ἀλλ' ἐνεκεν παιδείας τῆς ὁράσεως τοῦ συγγραφέως ἀνεβλήθη ἡ συνέχεια τῆς ἐκδόσεως. Ἡδὲ εὐτυχῶς ἀναλαβόντος δόλγρου αὐτοῦ ἐκ τοῦ παρθένου, ἤρξατο πάλιν ἡ ἐκδοσις καὶ ἐλπίζεται ὅτι ταχὺς θὰ προσέλθῃ εἰς φῶς ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα. Οἱ ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν καὶ συνδρομητῶν ἡμῶν βουλόμενοι, καὶ τοιοῦτους θεωροῦμεν σχεδὸν ἅπαντας, ν' ἀποκτήσωσι τὸ σύγγραμμά διύκυνται ἀπὸ τοῦδε ν' ἀναγγελοῦσιν ἡμῖν τοῦτο.

Ὅντω τὸ ἔτος 1892 θὰ σημειωθῇ διὰ τῆς ἐκδόσεως δύο σπουδαίων συγγραμμάτων ἐν τῇ ἑλλ. φιλολογίᾳ, ὧν τὸ μὲν ἀντιπροσωπεύει τὸν πολιτικὸν καὶ διπλωματικὸν κόσμον, τὸ δὲ τὴν φιλοσοφικὴν ἐπιστημονικὴν δραστηριότητα πρὸς τὰ ὑψίστα ἀνθρωπολογικὰ προβλήματα. Ἐάν δ' εἰς ταῦτα προσθήσωμεν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ διαπρεπεστάτου ἡμῶν ἱστορικοῦ κ. Π. Καραλίδου συγγραφέναν ἱστορίαν τοῦ Ἰθ' αἰῶνος, ἥς, ἐκτὸς τοῦ πρώτου τόμου ἐξεδόθησαν καὶ ἔξ φυλλάδια τοῦ δευτέρου τόμου, ἔχομεν

τρία συγγράμματα μεγάλης ὕψους ἀξίας καὶ σπουδαιότητος ἐν ᾗ συγχρόνῳ ἡμῶν φιλολογία.

Μετὰ βαθείας λύπης ἀγγέλλομεν τὸν τῇ 25 π. μ. συμβάντα ἐν Τραπεζῇ Ἀγρίου θάνατον τοῦ ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν καὶ Ἡλείας κ. Ἀμασκηνοῦ, ἀνδρὸς διακριθέντος ἐπὶ νομοσύνη καὶ διοικητικῇ ἱκανότητι.

Οἱ κ. κ. ἀνταποκριταὶ τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν παρακαλοῦνται θερμῶς νὰ εἰσπράξωσι τὰς καθυστερουμένας συνδρομὰς τοῦ ἔτους, ἕνα δὲ ἀποστείλωσιν ἡμῖν καὶ τὰ στελέχη τῶν προσωρινῶν ἀποδείξεων, ἵνα ἐκκαθαρίσωμεν τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῶν. Δέου νὰ σημειώσωσιν εὐαναγνώστως τὰ ὀνόματα τῶν τε πληρωσάντων καὶ τῶν μὴ θαλόντων νὰ ἀποτίσωσι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου τοῦ Ταμιῶν.)

Οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ οἱ λαμβάνοντες τὸ φύλλον κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ Περιόδικου, μὴ ὑπαρχόντων ἀνταποκριτῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς διατρίβουσι, καὶ μὴ ἀποστέλλαντες εἰς ἐτὶ τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν αὐτῶν, καίτοι δι' ἐπιστολῶν τῆς διεθυνθείσης παρεκλήθησαν πρὸς τοῦτο, σὺν ᾗ ἤττον καὶ αὐθιγὰ παρακαλοῦνται θερμῶς ν' ἀποστείλωσι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, διότι εἴνε ἁ δ ι κ ο ν νὰ ὑπαβαλλώμεθα μάτην εἰς δαπάνας. Δηλοῦμεν δέ, ὅτι θὰ ἀναμεινῶμεν ἐπ' ὀλίγας ἐτι ἡμέρας τὴν εἰσπραξὶν τῶν καθυστερουμένων, ὅτε θὰ ἐνεργήσωμεν τὰ δέοντα, διακόποντες τὴν ἀποστολὴν τοῦ φύλλου εἰς τοὺς δυστροποῦντας συνδρομητὰς τοῦ Περιόδικου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Μιτυλήνην ὁ πανιερωτ. ἅγιος Μεθόμιος κ. Νικηφ. φρ. χρ. 100. — Ἀρτάν ὁ κ. Χρ. Σονδωρ. φρ. 10. — Τεργέστην ὁ κ. Α. Πατακ. φρ. χρ. 10. — Ἀλεξάνδρειαν ὁ κ. Α. Σουνοδ. φρ. χρ. 20. — Ζέκωνθον ὁ πανοσιωτ. ἀρχιμ. κ. Α. Παρ. φρ. 50. — Καισάρειαν ὁ εφ. Καίσι. κ. Ἰωάν. φρ. χρ. 7 1)2. — Μπαμπίνην ὁ κ. Ν. Καταρ. φρ. 13.30. — Ἄγιος Ὅρος ὁ παν. κ. Χρυσ. Λαυρ. φρ. χρ. 300. Εὐχαριστεῖται πρὸς τοὺς κκ. συνδρομητὰς, τοὺς ἐπαρσθέντας νὰ πληρώσωσι τὰς συνδρομὰς τῶν.

Τύποις Ἀ. Κολλαράκη καὶ Ν. Τριανταφύλλου

— Κάτωθεν τοῦ Δημαρχείου —